

Μικρός Ευεργετινός

Μεταφρασμένος στη Δημοτική

ΚΟΖΑΝΗ Μάρτιος 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κανείς ποτέ δεν πρέπει ν' απελπίζεται.....	5
Του αββά Μάρκου.....	5
Του αββά Ησαΐα.....	5
Του αγίου Εφραΐμ.....	6
Από το βίο της αγίας Συγκλητικής.....	7
Από το Γεροντικό.....	8
Πώς πρέπει να μετανοούμε.....	10
Του αββά Μάρκου.....	10
Του αγίου Εφραΐμ.....	10
Του αββά Ισαάκ.....	10
Από το Γεροντικό.....	11
Πρέπει πάντοτε να θυμόμαστε το θάνατο.....	13
Του αββά Ησαΐα.....	13
Του αγίου Εφραΐμ.....	14
Από το Γεροντικό.....	15
Ανέκφραστη είναι η χαρά και η δόξα.....	17
Του αγίου Μαξίμου.....	17
Του αγίου Εφραΐμ.....	17
Από το Γεροντικό.....	19
Οι θεοφιλείς γονείς.....	20
Από το μαρτύριο των αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων.....	20
Από το βίο του αγίου Αλυπίου.....	21
Από το βίο του αγίου ιερομάρτυρος Κλήμεντος.....	22
Όποιος θέλει να σωθεί.....	24
Του αγίου Μαξίμου.....	24
Του αββά Μάρκου.....	24
Από το Γεροντικό.....	25
Η αναγκαιότητα της υποταγής.....	28
Του αγίου Εφραΐμ.....	28
Του αγίου Μαξίμου.....	28
Του αββά Κασσιανού.....	28
Του Αγίου Διαδόχου.....	29
Του αββά Μάρκου.....	29
Από το Γεροντικό.....	29
Να μὴν εμπιστεύεται κανείς τον εαυτό του.....	31
Από τον άγιο Βαρσανούφιο.....	31
Του αββά Κασσιανού.....	31
Του αββά Ισαάκ.....	32
Από το Γεροντικό.....	33

Ας αποφεύγουμε όσους μας βλάπτουν.....	36
Του αββά Ησαΐα.....	36
Του αββά Ισαάκ.....	36
Του αγίου Εφραΐμ.....	36
Από το Γεροντικό.....	38
Από πού ν' αρχίζουμε την άσκηση.....	39
Του αββά Ισαάκ.....	39
Του αββά Ζωσιμά.....	40
Του αγίου Διαδόχου.....	41
Του αββά Μάρκου.....	41
Του αββά Ησαΐα.....	41
Από το Γεροντικό.....	41
Από το βίο της αγίας Συγκλητικής.....	42
Οι δαίμονες πολεμούν τους σθεναρούς αγωνιστές.....	43
Από το Γεροντικό.....	43
Του αγίου Μαξίμου.....	43
Του αββά Ισαάκ.....	44
Συχνά η Θεία χάρη διδάσκει.....	45
Από το Γεροντικό.....	45
Από το βίο του αγίου Αρσενίου.....	45
Από το βίο του αγίου Παχωμίου.....	46
Από το βίο του αγίου Εφραΐμ.....	47
Να μὴν αντιλέγουμε εριστικά.....	49
Του αββά Μάρκου.....	49
Του αββά Ησαΐα.....	49
Αντιόχου του Πανδέκτη.....	50
Του αγίου Εφραΐμ.....	50
Από το Γεροντικό.....	51
Από το βίο του οσίου Συμεών του ἐν τῇ μάνδρα.....	52
Όλα προέρχονται από τη δικαιοσύνη.....	54
Του αγίου Διαδόχου.....	54
Του Αββά Μάρκου.....	54
Του αββά Ησαΐα.....	54
Από το Γεροντικό.....	55
Η ταπεινοφροσύνη είναι εντελώς ακατανίκητη.....	56
Από το Γεροντικό.....	56
Από το βίο της αγίας Συγκλητικής.....	57

Κανείς ποτέ δεν πρέπει ν' απελπίζεται

Κανείς ποτέ δεν πρέπει ν' απελπίζεται, έστω κι αν έκανε πολλές αμαρτίες, αλλά να ελπίζει ότι θα σωθεί με τη μετάνοια.

Του αββά Μάρκου

Αμαρτία θανάσιμη είναι εκείνη για την οποία ο άνθρωπος μένει αμετανόητος. Κανένας δεν είναι τόσο αγαθός και σπλαχνικός όσο ο Θεός. Τον αμετανόητο όμως ούτε Αυτός τον συγχωρεί.

Πολύ λυπόμαστε όταν κάνουμε αμαρτίες. Τις αιτίες τους όμως με ευχαρίστηση τις δεχόμαστε».

Του αββά Ησαΐα

Πρόσεχε, αδελφέ, το πονηρό πνεύμα, πού φέρνει τη λύπη στον άνθρωπο. Γιατί είναι φοβερή η καταδίωξη πού σου κάνει, μέχρι να σε ρίξει κάτω.

Η κατά Θεόν λύπη, αντίθετα, είναι χαρά για σένα, γιατί βλέπεις τον εαυτό σου να στέκεται στο θέλημα του Θεού.

Εκείνος πού σου λέει: «Πού θα πάς για να ξεφύγεις; Μετάνοια δεν έχεις!», αυτός είναι εχθρός, πού πασχίζει να κάνει τον άνθρωπο να εγκαταλείψει την εγκράτεια. Γιατί η κατά Θεόν λύπη δεν έρχεται στον άνθρωπο με επιθετική ορμή, αλλά ειρηνικά, και του λέει:

«Μη φοβάσαι. Έλα πάλι». Γνωρίζει, βλέπεις, ότι ο άνθρωπος είναι αδύνατος, και τον δυναμώνει.

Με γενναιοφροσύνη αντιμετώπιζε τους λογισμούς, και θα σου γίνουν ελαφρότεροι. Γιατί όποιον τους φοβάται, τον λυγίζουν κάτω από το βάρος τους.

Η δύναμη εκείνων πού θέλουν ν' αποκτήσουν τις αρετές, φανερώνεται σε τούτο: Να μη μικροψυχήσουν αν συμβεί να πέσουν, αλλά πάλι να ρίχνονται στον αγώνα.

Και η αγαθότητα του Θεού φανερώνεται σε τούτο: Οποιαδήποτε ώρα επιστρέψει ο άνθρωπος από τις αμαρτίες του, τον υποδέχεται με χαρά, χωρίς να του λογαριάζει τα προηγούμενα σφάλματά του, όπως είναι γραμμένο για τον άσωτο υιό (Λουκ. 15:11-32). Αυτός άφησε την τροφή των χοίρων, δηλαδή τα σαρκικά του θελήματα, και γύρισε ταπεινωμένος στον πατέρα του. Γι αυτό κι εκείνος τον δέχθηκε, προστάζοντας αμέσως να του φορέσουν τη στολή της αγνότητας και τον αρραβώνα της υιοθεσίας, πού χαρίζει το Άγιο Πνεύμα.

(πρβλ. Ρωμ. 8:15, 23. Β' Κορ. 1:22, 5:5. Εφ. 1:13-14).

Γιατί ο Κύριός μας είναι ελεήμων και θέλει την επιστροφή του ανθρώπου, καθώς είπε:

«Αμήν αμήν λέγω υμίν, χαρά γίνεται έν τώ ουρανώ, επί ενί αμαρτωλώ μετανοούντι» (πρβλ. Λουκ. 15:7).

Αφού λοιπόν, αδελφοί, έχουμε το τόσο μεγάλο έλεός Του και τον πλούτο της ευσπλαχνίας Του, ας επιστρέψουμε κοντά Του μ' όλη μας την καρδιά. Κι Αυτός θα μας δεχθεί φιλόπρωτα και θα μας κάνει κοινωνούς της αιώνιας ζωής.

Αφού όμως επιστρέψεις, να κυριαρχείς στην καρδιά σου και να μην πέσεις σε ακηδία (δηλαδή σε πνευματική χαννότητα) λέγοντας, «Πώς μπορώ εγώ, ένας αμαρτωλός άνθρωπος, να φυλάξω όλες τις αρετές;». Η μετάνοια όμως δεν σου ζητάει κάτι τέτοιο. Γιατί όταν ο άνθρωπος αφήσει τις αμαρτίες του και επιστρέψει στο Θεό, αμέσως η μετάνοια του τον αναγεννάει και του δίνει, σαν σε βρέφος, γάλα από τους άγιους μαστούς της, και τον ανατρέφει σαν στοργική μάνα. Γιατί όσο το βρέφος βρίσκεται στην αγκαλιά της μητέρας του, εκείνη το φυλάει κάθε στιγμή από κάθε κακό. Κι όταν κλάψει, του δίνει αμέσως το μαστό της. Μετά, ανάλογα με την αντοχή του, το χτυπάει λίγο-λίγο και το φοβερίζει, για να δεχθεί έστω κι από φόβο το γάλα της και να μην έχει καρδιά ανυπότακτη. Αν όμως βάλει τα κλάματα, το σπλαχνίζεται –γιατί από τα σπλάχνα της βγήκε– και αρχίζει να το παρηγορεί και να το φιλάει και να το καλοπιάνει, ώσπου να δεχθεί το μαστό της. Αν κάποιος δείξει στο βρέφος χρυσάφι ή ασήμι ή μαργαριτάρια ή άλλα πράγματα του κόσμου τούτου, εκείνο τα παρατηρεί βέβαια με προσοχή, όσο όμως βρίσκεται στην αγκαλιά της μάνας του, όλα τα παραβλέπει προκειμένου να θηλάσει.

Κι εμείς λοιπόν, αδελφοί, ας φροντίσουμε για τους εαυτούς μας. Ας μείνουμε κάτω από τη σκέπη της μετάνοιας και ας θηλάσουμε γάλα από τους άγιους μαστούς της. Ας την αφήσουμε να μας θρέψει κι ας σηκώσουμε τον παιδευτικό ζυγό της, ώσπου ν' αναγεννηθούμε από το Θεό, για να κάνουμε πια το θέλημά Του και να φτάσουμε «εις άνδρα τέλειον, εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού» (Εφ. 4:13).

Του αγίου Εφραίμ

Πρόσεχε, αδελφέ, γιατί ο εχθρός πολεμάει με διάφορους τρόπους τους λαγωνιστές. Και πριν μεν πραγματοποιηθεί η αμαρτία, ο εχθρός τη δείχνει στα μάτια τους πολύ μικρή. Προπαντός την επιθυμία της σαρκικής ηδονής τόσο ασήμαντη την παρουσιάζει πριν γίνει πράξη, ώστε φαίνεται στον αδελφό ότι σχεδόν δεν διαφέρει καθόλου από το να του χυθεί στη γη ένα ποτήρι κρύο νερό. Μετά τη διάπραξη της αμαρτίας όμως, ο πονηρός την παρουσιάζει υπερβολικά βαριά στα μάτια εκείνου που αμάρτησε, σηκώνοντας εναντίον του μύρια κύματα λογισμών, έτσι ώστε, πνίγοντας μέσα σ' αυτά τη λογική σκέψη του αδελφού, να τον καταποντίσει στο βυθό της απελπισίας.

Κι εσύ λοιπόν, αγαπητέ, γνωρίζοντας από πριν αυτές τις πανουργίες του εχθρού, πρόσεχε μη σε γελάσει και αμαρτήσεις. Αλλά κι αν έχεις ήδη πέσει σ' ένα παράπτωμα, μην το συνεχίζεις, απελπισμένος για τη σωτηρία σου. Σήκω και γύρνα πίσω στον Κύριο και Θεό σου. Κι Εκείνος θα σ' ελεήσει. Γιατί ο Δεσπότης μας είναι οικτίρμων και ελεήμων, μακρόθυμος και πολυέλεος, και δεν περιφρονεί όσους μετανοούν ειλικρινά, αλλά πρόθυμα και με χαρά τους δέχεται.

Όταν λοιπόν σου λέει ο εχθρός, «Χάθηκες, δεν μπορείς πια να σωθείς!», εσύ πες του:

«Εγώ έχω Θεό εύσπλαχνο και μακρόθυμο, γι αυτό και δεν απελπίζομαι για τη σωτηρία μου. Εκείνος πού μας άφησε εντολή να συγχωρούμε το συνάνθρωπό μας «έως εβδομηκοντάκις επτά» (Ματθ. 18:22), ο Ίδιος, πολύ περισσότερο, θα συγχωρήσει τις αμαρτίες εκείνων που επιστρέφουν κοντά Του μ' όλη τους την ψυχή».

Κι έτσι, με τη χάρη του Θεού, θα λυτρωθείς από τον πόλεμο.

Από το βίο της αγίας Συγκλητικής

Τις αμελείς και ράθυμες ψυχές, έλεγε η μακάρια Συγκλητική, κι εκείνες πού από νωθρότητα δεν καταφέρνουν να προκόψουν στην αρετή, καθώς και όσες κυριεύονται εύκολα από την απόγνωση, πρέπει να τις ενθαρρύνουμε. Αν μάλιστα παρουσιάσουν ακόμα κι ένα μικρό καλό, να το θαυμάζουμε και να το μεγαλοποιούμε. Απεναντίας, και τα πιο σοβαρά και μεγάλα σφάλματά τους, να τα χαρακτηρίζουμε μπροστά τους σαν πολύ μικρά κι ασήμαντα. Γιατί ο διάβολος, πού θέλει όλα να τα διαστρέφει για να μας κολάσει, προσπαθεί να κρύβει από τους αγωνιστές και τους επιμελείς στην άσκηση τις αμαρτίες τους, κάνοντάς τους να τις ξεχνούν, για να τους ρίξει έτσι στην υπερηφάνεια. Ενώ, αντίθετα, στις αρχάριες και αστερέωτες ψυχές παρουσιάζει εξογκωμένα τα αμαρτήματά τους, για να τις ρίξει σε απελπισία.

Να πώς πρέπει λοιπόν να παρηγορούμε τις ψυχές αυτές που κλονίζονται: Να τους θυμίζουμε την απέραντη συμπάθεια και αγαθότητα του Θεού.

Να τις βεβαιώνουμε πώς ο Κύριός μας είναι πολυέλεος και σπλαχνικός και μακρόθυμος, έτοιμος πάντα να ανακαλέσει την καταδίκη των αμαρτωλών ανθρώπων (πρβλ. Ιωήλ 2:13). Σ' αυτές τις ψυχές να φέρνουμε και μαρτυρίες από τις άγιες Γραφές, πού να φανερώνουν την απροσμέτρητη συμπάθεια του Θεού σ' εκείνους πού αμάρτησαν και μετανόησαν.

Να τους λέμε, για παράδειγμα:

- ❖ Πώς η Ραάβ ήταν πόρνη, αλλά σώθηκε χάρη στην πίστη της (Ιησ. Ναυή 2:1 κ.ε. Εβρ. 11:31).
- ❖ Πως ο Παύλος ήταν διώκτης, έγινε όμως σκεύος εκλογής (Πράξ. 9:1 κ.ε.)
- ❖ Και πώς ο ληστής λεηλατούσε και σκότωνε, αλλά μ' έναν του μόνο λόγο άνοιξε πρώτος τη θύρα του παραδείσου (Λουκ. 23:39-43).
- ❖ Να τους λέμε ακόμα για τον ευαγγελιστή Ματθαίο (Ματθ. 9:9-13) και τον τελώνη (Λουκ. 18:9-14) και τον άσωτο (Λουκ. 15:11-32)

και κάθε άλλη παρόμοια περίπτωση. Και με όλ' αυτά να στηρίζουμε τις αδύνατες ψυχές, γλιτώνοντάς τες από την απόγνωση.

Τις ψυχές πάλι που κυριεύονται από την υπερηφάνεια, να τις διορθώνουμε με πιο εντυπωσιακά παραδείγματα.

Να ενεργούμε δηλαδή σαν τους πολύ έμπειρους κηπουρούς, πού, όταν δουν ένα φυτό καχεκτικό και ασθενικό, το ποτίζουν με άφθονο νερό και το περιποιούνται με πολλή φροντίδα, για ν' αναπτυχθεί κα να δυναμώσει. Ενώ, αντίθετα, όταν

δουν σ' ένα φυτό πρόωρα βλαστάρια, κλαδεύουν τα περιττά, για να μην ξεραθούν σύντομα. Αλλά και οι γιατροί, σ' άλλους αρρώστους συνιστούν πολυφαγία και κινητικότητα, ενώ σ' άλλους επιβάλλουν μακρόχρονη δίαιτα και ακινησία».

Από το Γεροντικό

Ένας στρατιώτης ρώτησε τον αββά Μιώσ, αν άραγε ο Θεός δέχεται τη μετάνοια του αμαρτωλού.

Και ο αββάς, αφού τον δίδαξε με πολλούς λόγους, είπε:

- Πες μου, αγαπητέ. Αν σχιστεί το χιτώνιό σου, το πετάς;
- Όχι, απάντησε εκείνος. Το ράβω και το χρησιμοποιώ πάλι.
- Αν λοιπόν εσύ λυπάσαι το ρούχο σου, του είπε τότε ο γέροντας, δεν θα λυπηθεί ο Θεός το δικό του πλάσμα;

Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

- Έκανα αμαρτία μεγάλη, και θέλω να μείνω σε μετάνοια τρία χρόνια.
- Πολύ είναι, του λέει ο γέροντας.

Ρώτησαν τότε κάποιοι, πού βρίσκονταν εκεί:

- Φτάνουν σαράντα μέρες;
- Πολύ είναι, είπε πάλι ο αββάς. Εγώ νομίζω πως, αν ένας άνθρωπος μετανοήσει μ' όλη του την καρδιά και δεν συνεχίσει ν' αμαρτάνει πια, ακόμα και σε τρεις μέρες τον δέχεται ο Θεός.

Κάποιος άλλος ρώτησε πάλι τον αββά Ποιμένα:

- Αν ένας άνθρωπος αμαρτήσσει και μετανοήσει, τον συγχωρεί ο Θεός;

Και ο γέροντας του αποκρίθηκε:

- Ο Θεός έδωσε εντολή στους ανθρώπους αυτό να κάνουν. Δεν θα το κάνει λοιπόν, πολύ περισσότερο, ο Ίδιος;

Γιατί πρόσταξε τον Πέτρο να συγχωρεί «έως εβδομηκοντάκις επτά» (Ματθ. 18:22) όσους αμαρτήσαν και μετανόησαν.

Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Σισώη:

- Τι να κάνω, αββά, πού έπεσα;

Του λέει ο γέροντας:

- Να σηκωθείς.
- Σηκώθηκα και ξανάπεσα.
- Να σηκωθείς πάλι και πάλι.
- Μέχρι πότε;

Μέχρι πού να σε βρει ο θάνατος είτε στο καλό είτε στην πτώση. Γιατί σ' όποια κατάσταση βρεθεί τότε ο άνθρωπος, σ' αυτή και φεύγει.

Σ' έναν αδελφό, πού έπεσε σε αμαρτία, φανερώθηκε ο σατανάς και του λέει:

- Δεν είσαι χριστιανός!

Μα ο αδερφός του αποκρίθηκε:

- Ό,τι και να' μαι, τώρα σ' αφήνω και φεύγω!

- Σου το λέω, θα πάς στην κόλαση! Επέμεινε ο σατανάς.

- Δεν είσαι συ ο κριτής μου ούτε ο Θεός μου! του λέει ο αδελφός.

Έτσι, καθώς δεν κατόρθωνε τίποτα ο σατανάς, σηκώθηκε κι έφυγε. Ο αδελφός, πάλι, μετανόησε ειλικρινά ενώπιον του Θεού και έγινε αγωνιστής.

Άλλος αδελφός ρώτησε τον ίδιο γέροντα:

- Πάτερ, τι εννοεί ο προφήτης λέγοντας, «ούκ έστι σωτηρία αυτώ έν τώ Θεώ αυτού;» (Ψαλμ. 3:3).

- Εννοεί τους λογισμούς της απελπισίας, είπε ο γέροντας, πού υποβάλλουν οι δαίμονες σ' όποιον αμάρτησε.

Του λένε, δηλαδή, ότι ο Θεός δεν πρόκειται πια να τον σώσει, και έτσι προσπαθούν να τον γκρεμίσουν στα βάραθρα της απογνώσεως. Τέτοιους λογισμούς όμως πρέπει να τους διώχνει ο άνθρωπος με τα λόγια:

«Κύριος καταφυγή μου, ότι αυτός εκσπάσει έκ παγίδος τους πόδας μου» (πρβλ. Έξοδ. 17:15. Ψαλμ. 24:15).

Πώς πρέπει να μετανοούμε

Να μην αναβάλλουμε τη μετάνοια για το μέλλον. Μετά το θάνατο δεν υπάρχει διόρθωση.

Του αββά Μάρκου

Αν κάποιος πέσει σε μια αμαρτία και δεν λυπηθεί ανάλογα με το σφάλμα του, εύκολα θα ξαναπιαστεί στο ίδιο δίχτυ.

Όταν αποφεύγεις την κακοπάθεια και τους εξευτελισμούς, μην ισχυρίζεσαι πώς θα μετανοήσεις με άλλες αρετές, γιατί η κενοδοξία και η αποφυγή της κακοπάθειας από τη φύση τους υποδουλώνουν στην αμαρτία ακόμα και με εύλογες προφάσεις.

Του αγίου Εφραίμ

Αδελφοί, ο τωρινός καιρός είναι καιρός για μετάνοια. Μακάριος λοιπόν είναι εκείνος, πού δεν έπεσε καθόλου στα δίχτυα του εχθρού. Μακάριος είναι για μένα κι εκείνος πού έπεσε στα δίχτυα του, αλλά κατόρθωσε να τα σκίσει και να του ξεφύγει όσο βρίσκεται στην παρούσα ζωή. Αυτός, ζώντας ακόμα σωματικά, μπόρεσε να ξεφύγει από τον πόλεμο και να σωθεί, όπως ξεγλιστράει το ψάρι από το δίχτυ. Γιατί το ψάρι, και να πιαστεί, αν σκίσει το δίχτυ και ορμήσει προς το βυθό, όσο βέβαια είναι ακόμα στο νερό, σώζεται. Αν όμως το τραβήξουν στη στεριά, τότε πια δεν μπορεί να βοηθήσει τον εαυτό του. Έτσι κι εμείς. Όσο είμαστε σ' αυτή τη ζωή, έχουμε πάρει τη δύναμη και την εξουσία από το Θεό να σπάσουμε μόνοι μας τις αλυσίδες των θελημάτων του εχθρού, να πετάξουμε το φορτίο των αμαρτιών μας με τη μετάνοια και να σωθούμε, κερδίζοντας τη βασιλεία των ουρανών. Αν όμως μας προφτάσει το φοβερό εκείνο πρόσταγμα, αν η ψυχή χωριστεί από το σώμα και το σώμα μπει στον τάφο, τότε δεν μπορούμε πια να βοηθήσουμε τον εαυτό μας – όπως ακριβώς συμβαίνει και με το ψάρι, πού το τραβήξαν απ' το νερό και το έκλεισαν μέσα σε δοχείο.

Αδελφέ, μην πεις, «Σήμερα αμαρτάνω και αύριο μετανοώ», γιατί δεν έχεις σιγουριά. Στον Κύριο ανήκει η φροντίδα για το αύριο.

Του αββά Ισαάκ

Σ'αυτά που έχασες την αρετή, σ' αυτά να την αποκτήσεις και πάλι. Χρωστάς χρυσάφι στο Θεό; Δεν δέχεται να του δώσεις μαργαριτάρι. Έχασες, για παράδειγμα, την αγνεία σου; Ο Θεός δεν δέχεται από σένα ελεημοσύνη, όσο επιμένεις στην πορνεία. Σου ζητάει τον εξαγνισμό του σώματος, επειδή αυτή την εντολή αθέτησες, νικημένος από το φθόνο του διαβόλου. Τι κι αν πολεμάς τον ύπνο αγρυπνώντας; Τι κι αν καταγίνεσαι με τη νηστεία; Καθόλου δεν θα σε ωφελήσουν αυτά ενάντια σ' εκείνο το πάθος. Γιατί κάθε αρρώστια, είτε ψυχική είτε σωματική, με τα δικά της και κατάλληλα φάρμακα θεραπεύεται.

Οποιος πέφτει στην αμαρτία για δεύτερη φορά, με την ελπίδα της κατοπινής μετάνοιας, αυτός πορεύεται με πανουργία ενώπιον του Θεού. Τον άνθρωπο αυτόν τον βρίσκει απροσδόκητα ο θάνατος. Κι έτσι δεν φτάνει στον καιρό πού, σύμφωνα με την ελπίδα του, θα μετανοούσε.

Από το Γεροντικό

Ένας αδελφός έκανε συνεχώς αυτή την προσευχή στο Θεό:

- Κύριε, δεν έχω φόβο Θεού!

Στείλε μου λοιπόν κεραυνό ή καμιάν άλλη τιμωρία ή αρρώστια ή δαιμόνιο, μήπως κι έτσι έρθει σε φόβο η πωρωμένη μου ψυχή.

Άλλοτε πάλι παρακαλούσε κι έλεγε:

- Ξέρω πώς έχω πολύ αμαρτήσει ενώπιόν Σου, Δέσποτα, και πώς είναι αναρίθμητα τα σφάλματά μου. Γι αυτό και δεν τολμώ να Σου ζητήσω να με συγχωρέσεις. Αν όμως είναι δυνατόν, συγχώρεσέ με για την ευσπλαχνία Σου. Αν πάλι είναι αδύνατον, τουλάχιστον τιμώρησέ με στη ζωή αυτή και μη με κολάσεις στην άλλη. Κι αν είναι και τούτο ακόμη αδύνατον, στείλε μου εδώ ένα μέρος της τιμωρίας και αλάφρωσέ μου εκεί την κόλαση. Άρχισε μόνο από τώρα να με τιμωρείς. Αλλά τιμώρησέ με σπλαχνικά, όχι με την οργή Σου, Δέσποτα.

Έτσι λοιπόν μετανοούσε έναν ολόκληρο χρόνο κι αυτά έλεγε με δάκρυα ικετευτικά, ολόθερμα και ολόψυχα, λιώνοντας και τσακίζοντας σώμα και ψυχή με νηστεία και αγρυπνία και άλλες κακουχίες.

Μια μέρα καθώς καθόταν καταγής, όπως συνήθιζε, θρηνώντας και φωνάζοντας σπαραχτικά, από την πολλή του λύπη, νύσταξε κι αποκοιμήθηκε.

Και να! Παρουσιάζεται μπροστά του ο Χριστός και του λέει με φωνή γεμάτη ιλαρότητα:

- Τι έχεις, άνθρωπέ μου; Γιατί κλαίς έτσι;

Ο αδελφός Τον αναγνώρισε και αποκρίθηκε έντρομος:

- Γιατί έπεσα, Κύριε!

- Έ, σήκω!

- Δεν μπορώ, Δέσποτα, αν δεν μου δώσεις το χέρι Σου!

Τότε Εκείνος άπλωσε το χέρι Του, έπιασε τον αδελφό και τον σήκωσε.

Μα κι όταν αυτός σηκώθηκε, συνέχισε να θρηνεί.

- Γιατί κλαις, άνθρωπέ μου; Γιατί είσαι λυπημένος; του ξαναλέει ο Κύριος με απαλή και ιλαρή πάλι φωνή.

- Δεν θέλεις, Κύριε, να κλαίω και να λυπάμαι, απάντησε ο αδελφός, πού τόσο πολύ Σε πίκρανα, αν και απόλαυσα τόσα αγαθά από Σένα;

Εκείνος άπλωσε ξανά το χέρι Του, τ' ακούμπησε στο κεφάλι του αδελφού και του είπε:

- Μη λυπάσαι πιά. Γιατί αν έδωσα το αίμα μου για σένα, πολύ περισσότερο θα δώσω συγχώρηση και σε σένα και σε κάθε άλλη ψυχή που γνήσια μετανοεί.

Μόλις συνήλθε ο αδελφός από την οπτασία, ένωσε την καρδιά του γεμάτη χαρά. Έτσι πληροφορήθηκε πώς ο Θεός τον ελέησε. Κι από τότε ζούσε με πολλή ταπείνωση, ευχαριστώντας Τον.

Είπε ένας γέροντας:

Αν πέσεις σε μια αμαρτία και σηκωθείς κι αρχίσεις να θλίβεσαι και να μετανοείς γι αυτήν, πρόσεξε να μη σταματήσεις τη λύπη και τους στεναγμούς ενώπιον του Κυρίου ως την ημέρα του θανάτου σου. Αλλιώς θα πέσεις πάλι γρήγορα στον ίδιο βόθρο.

Η κατά Θεόν λύπη είναι για την ψυχή χαλινάρι, πού δεν την αφήνει να πέσει.

Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

- Αββά, ήταν δύο άνθρωποι, ο ένας μοναχός και ο άλλος κοσμικός. Μια νύχτα ο μοναχός αποφάσισε να πετάξει το σχήμα του μόλις θα ξημέρωνε. Ο κοσμικός πάλι αποφάσισε να γίνει μοναχός. Και οι δυο όμως πέθαναν την ίδια νύχτα, κι έτσι δεν πρόφτασαν να πραγματοποιήσουν τις προθέσεις τους. Σαν τι θα θεωρηθούν άραγε;

Και ο γέροντας αποκρίθηκε.

- Ο μοναχός πέθανε σαν μοναχός και ο κοσμικός πέθανε σαν κοσμικός. Γιατί έφυγαν στην κατάσταση πού βρέθηκαν.

Διηγούνταν για κάποιον γέροντα, πώς, όταν οι λογισμοί του έλεγαν, «Άφησε σήμερα, και αύριο μετανοείς», τους πολεμούσε λέγοντας: «Όχι! Σήμερα θα μετανοήσω, και αύριο ας γίνει το θέλημα του Θεού.

Είπε ένας γέροντας:

- Κακία που δεν πραγματοποιήθηκε, κακία δεν είναι. Και αρετή πού δεν πραγματοποιήθηκε, αρετή δεν είναι.

Πρέπει πάντοτε να θυμόμαστε το θάνατο

Πρέπει πάντοτε να θυμόμαστε το θάνατο και τη μέλλουσα κρίση, γιατί εκείνοι που δεν τα περιμένουν, εύκολα κυριεύονται από τα πάθη.

Του αββά Ησαΐα

Τρία πράγματα αποκτά με δυσκολία ο άνθρωπος – και είναι αυτά που συντηρούν όλες τις αρετές: το πένθος, τα δάκρυα για τις αμαρτίες του και η θύμηση του θανάτου του. Γιατί όποιος καθημερινά συλλογίζεται το θάνατο και λέει στον εαυτό του, «Μόνο τη σημερινή μέρα έχω να ζήσω σ' αυτόν τον κόσμο», αυτός ποτέ δεν θ' αμαρτήσει ενώπιον του Θεού.

Όποιος, αντίθετα, ελπίζει πώς θα ζήσει πολλά χρόνια, αυτός θα πέσει σε πολλές αμαρτίες.

Ο Θεός φροντίζει να διατηρεί καθαρό από την αμαρτία το δρόμο της ζωής εκείνου, που ετοιμάζεται να δώσει λόγο για όλες του τις πράξεις στο Θεό. Εκείνος όμως που αδιαφορεί λέγοντας, «Έχω καιρό ως τότε», βρίσκεται δίπλα στους δαίμονες.

Κάθε μέρα, πριν πιάσεις δουλειά, να θυμάσαι που βρίσκεσαι και που πρόκειται να πας όταν χωριστείς από το σώμα. Και μην παραμελήσεις ούτε μια μέρα την ψυχή σου. Να παρακολουθεί προσεκτικά τον εαυτό σου, ώστε πάντα να θυμάται, πάντα να έχει μπροστά στα μάτια του το θάνατο και τα αιώνια κολαστήρια και όσους βασανίζονται και υποφέρουν εκεί. Και να θεωρείς τον εαυτό σου σαν έναν από εκείνους μάλλον παρά από τους ζωντανούς.

Αλίμονό μας! Ενώ πρόκειται να φύγουμε από τη γη, όπου προσωρινά κατοικούμε, καταπιανόμαστε με πολύχρονες φροντίδες για γήινα και φθαρτά πράγματα. Και στον καιρό της αναπόφευκτης αναχωρήσεώς μας από δω, δεν είμαστε ικανοί να κρατήσουμε τίποτα δικό μας.

Αλίμονό μας! Για κάθε πράξη της επίγειας ζωής, για κάθε αργό λόγο, για κάθε πονηρό και ακάθαρτο λογισμό, για κάθε αναθύμηση της ψυχής θα λογοδοτήσουμε στον φοβερό Δικαστή. Ωστόσο, λες και είμαστε ανεύθυνοι, μια ολόκληρη ζωή αδιαφορούμε για τις ψυχές μας. Γι αυτό μας περιμένει εκεί η άσβεστη φωτιά της γέεννας και το μακρινό σκοτάδι και το ακοίμητο σκουλήκι και ο θρήνος και το τρίξιμο των δοντιών και το αιώνιο ντρόπιασμα μπροστά σε όλα τα ουράνια και επίγεια δημιουργήματα (Ματθ. 5:22, 8:12, Μαρκ. 9:43-48, Β' Θεσ. 1:8-10).

Αλίμονό μας! Τα κεντρίσματα και τα δαγκώματα των ψύλλων και των κοριών και των ψειρών και των μυγών και των κουνουπιών και των μελισσών δεν τα υποφέρουμε. Δεν φροντίζουμε όμως –ούτε και θέλουμε!- να ξεφύγουμε από τον νοητό δράκοντα, που καθημερινά μας δαγκώνει και μας ρουφάει και μας καταπληγώνει από παντού με τα φαρμακερά κεντριά του θανάτου. Πώς λοιπόν θα μπορέσουμε να υποφέρουμε τις φοβερές και αιώνιες τιμωρίες;

Του αγίου Εφραίμ

Αδελφέ, να περιμένεις κάθε μέρα το θάνατό σου και να ετοιμάζεσαι κατάλληλα για την πορεία εκείνη. Γιατί το φοβερό πρόσταγμα θα έρθει όταν δεν θα το περιμένεις. Γιατί το φοβερό πρόσταγμα θα έρθει όταν δεν θα το περιμένεις. Και αλίμονο σ' εκείνον πού θα βρεθεί ανέτοιμος. Αν είσαι ακόμα νέος, ο εχθρός σου σπέρνει συχνά λογισμούς σαν κι αυτόν: «Νέος είσαι ακόμη. Απόλαυσε τις ηδονές σου, και στα γεράματά σου μετανοείς. Πόσους τάχα δεν ξέρεις, πού και τις επίγειες ηδονές απόλαυσαν και τα ουράνια αγαθά κέρδισαν ύστερα με τη μετάνοια; Τι θέλεις και λιώνεις το σώμα σου από τόσο μικρή ηλικία, με κίνδυνο ν' αρρωστήσεις;»

Εσύ όμως εναντίωσου στον εχθρό και πες του: «Διώκτη και εχθρέ της ψυχής μου! Πάψε να μου βάζεις λόγια! Γιατί, αν μ' αρπάξει ο θάνατος στα νιάτα μου και δεν προφτάσω να γεράσω, τι θ' απολογηθώ μπροστά στο βήμα του Χριστού; Να, βλέπω πολλούς νεώτερους να πεθαίνουν και πολλούς ηλικιωμένους να ζουν πολλά χρόνια ακόμη. Άγνωστη είναι στους ανθρώπους η ώρα του θανάτου τους. Αν λοιπόν με προλάβει ο θάνατος, μπορώ να πω τότε στον Κριτή ότι με πήρε νέο, και να μ' αφήσει για να μετανοήσω; Μήπως πάλι δεν βλέπω, πως δοξάζει ο Κύριος όσους Τον υπηρετούν από τα νιάτα ως τα γεράματά τους; Να, στον προφήτη Ιερεμία είπες: «Εμνήσθην ελέους νεότητός σου και αγάπης τελειώσεώς σου του εξακολουθείν σε οπίσω αγίου Ισραήλ» (πρβλ. Ιερ. 2:2). Αντίθετα, εκείνον πού συνεχώς, από τα νιάτα ως τα γεράματά του, ακολούθησε το λογισμό της πλάνης, πώς τον αποδοκίμασε ο προφήτης, αν και νέος; «Πεπαλαιωμένη ημερών κακών, νύν ήκασιν αι αμαρτίαι σου, ας εποίεις το πρότερον» (Δαν.Σωσ.:52). Γι' αυτό και το Άγιο Πνεύμα μακαρίζει εκείνους πού σηκώνουν το ζυγό της αρετής από τη νεότητά τους (βλ. Θρ.Ιερ. 3:27)... Φύγε λοιπόν από κοντά μου, εργάτη της ανομίας και πονηρέ σύμβουλε. Ο Κύριος και Θεός μου να διαλύσει τις δολοπλοκίες σου και να λυτρώσει κι εμένα από τις επιβουλές σου, με τη δύναμη και τη χάρη Του».

Πάντα λοιπόν, αγαπητέ, να έχεις στο νου σου την ημέρα του τέλους σου. Όταν φτάσεις πια να πέσεις στην ψάθα σου ψυχομαχώντας – αλίμονο, τι φόβος και τρόμος ζώνει την ψυχή σου τότε, και μάλιστα αν έχει τη συνείδηση να την κατηγορεί!

Αν μεν έχει κάνει κάτι καλό σ' αυτή τη ζωή, αν δηλαδή βάσταξε θλίψεις και ατιμώσεις για χάρη του Κυρίου και έκανε όσα είναι ευάρεστα σ' Εκείνον, τότε με πολλή χαρά οδηγείται από τους αγίους αγγέλους στους ουρανούς. Γιατί όπως ο εργάτης πού κοπιάζει στη δουλειά ολόκληρη την ημέρα, μ' απαντοχή περιμένει τη δωδέκατη ώρα, για να πάρει το μεροκάματό του και να ξεκουραστεί μετά το μόχθο, έτσι ακριβώς και οι ψυχές των δικαίων περιμένουν εκείνη την ημέρα.

Οι ψυχές όμως των αμαρτωλών είναι γεμάτες από φόβο και τρόμο μεγάλο την ώρα εκείνη. Γιατί όπως ο κατάδικος, πού πιάστηκε από τους φύλακες και οδηγείται στο δικαστήριο, καρδιοχτυπάει και τρέμει ολόκληρος στη σκέψη των βασανιστηρίων πού τον περιμένουν, έτσι ακριβώς και οι ψυχές των άδικων ανθρώπων συνταράζονται τότε, καθώς βλέπουν πια καθαρά το ατέλειωτο

μαρτύριο της αιώνιας φωτιάς και τις άλλες τιμωρίες, τις παντοτινές και ατερμάτιστες. Κι αν ο αμαρτωλός πει τότε σ' εκείνους πού τον σέρονουν, «Αφήστε με για λίγο να μετανοήσω», όχι μόνο δεν θα τον ακούσει κανείς, αλλά θα του πούνε κιόλας: «Τότε πού είχες καιρό, δεν μετανοούσες. Και τώρα βεβαιώνεις πώς θα μετανοήσεις; Όταν το στάδιο ήταν ανοιχτό για όλους, δεν αγωνίστηκες. Και θέλεις ν' αγωνιστείς τώρα, πού κλείστηκαν όλες οι πύλες και πέρασε ο καιρός του αγώνα; Δεν άκουσες τι είπε ο Κύριος; «Γρηγορείτε, ότι ούκ οίδατε την ημέραν ουδέ την ώραν...» (Ματθ.25:13).

Γνωρίζοντας από τώρα, αγαπητέ, αυτά και τα παρόμοια, ν' αγωνίζεσαι όσο έχεις ακόμα καιρό. Και να διατηρείς άσβεστη πάντα τη λαμπάδα της ψυχής σου με την καλλιέργεια των αρετών. Έτσι, όταν θα έρθει ο Νυμφίος, θα βρεθείς έτοιμος και θα μπεις μαζί Του στον νυφικό θάλαμο, όπως και οι άλλες παρθένες ψυχές, πού έζησαν σύμφωνα με το θέλημά Του (πρβλ. Ματθ. 25:1-13).

Από το Γεροντικό

Ένας γέροντας είπε:

- Ο άνθρωπος πού έχει κάθε ώρα το θάνατο μπροστά στα μάτια του, νικάει τη μικροψυχία».

Άλλος γέροντας είπε:

- Σε κάθε έργο πού πρόκειται να κάνεις, λέγε πάντα: «Αν μ' επισκεφθεί τώρα δα ο Θεός, τι γίνεται;»

Και πρόσεξε τι θα σου αποκριθεί ο λογισμός. Αν σε κατακρίνει, σταμάτησε αμέσως και ματαιώσε το έργο που έπιασες. Καταπιάσου με άλλο, πού θα το τελειώσεις με σιγουριά. Γιατί ο πνευματικός εργάτης πρέπει να είναι κάθε ώρα έτοιμος να τραβήξει το δρόμο του (προς την αιωνιότητα). Είτε λοιπόν κάθεσαι στο εργοχείριο είτε βαδίζεις στο δρόμο είτε τρως, τούτο λέγε πάντα μέσα σου:

«Αν αυτή τη στιγμή με καλέσει ο Θεός, τι γίνεται;» Βλέπε ύστερα τι απάντηση σου δίνει η συνειδήσή σου και κάνε χωρίς χρονοτριβή ό,τι σου λέει. Θέλοντας πάλι να μάθεις αν ελεήθηκες, ξαναρώτησε τη συνειδήσή σου. Και μη σταματήσεις να ρωτάς, ώσπου να πληροφορηθεί η καρδιά σου και να σου πει η συνειδήσή σου: «Πιστεύουμε ότι οπωσδήποτε η ευσπλαχνία του Θεού θα μας ελεήσει».

Πρόσεχε όμως, μήπως η καρδιά σου λέει αυτό το λόγο με δισταγμό.

Γιατί κι αν ακόμα έχει επιφυλακτικότητα ίσαμε μια τρίχα, το έλεος του Θεού είναι μακριά από σένα.

Είπε ο αββάς Ευάγγελος:

- Να θυμάσαι πάντα την αιώνια κρίση και να μην ξεχνάς ότι θα πεθάνεις. Έτσι δεν θα υπάρξει ενοχή στην ψυχή σου.

Είπε ο αββάς Ηλίας:

- Εγώ τρία πράγματα φοβάμαι πάντα:

Όταν θα βγαίνει η ψυχή μου από το σώμα, όταν θα βρίσκομαι μπροστά στο Θεό,
και όταν θα βγει η απόφαση εναντίον μου.

Ανέκφραστη είναι η χαρά και η δόξα

Ανέκφραστη είναι η χαρά και η δόξα πού περιμένουν τους αγίους στον ουρανό, γι αυτό και πρέπει να τις ποθούμε ολόψυχα.

Του αγίου Μαξίμου

Αν γι αυτό έγινε γιος ανθρώπου και άνθρωπος ο Θεός Λόγος του Θεού και Πατέρα, για να κάνει δηλαδή θεούς και παιδιά του Θεού τους ανθρώπους, ας πιστέψουμε πώς θα φτάσουμε εκεί, πιο ψηλά απ' όλους τους ουραμούς, όπου τώρα είναι ο ίδιος ο Χριστός, σαν κεφαλή όλου του σώματος (Κολ. 1:18), κι έχει γίνει για χάρη μας πρόδρομός μας (Εβρ. 6:20) προς τον Πατέρα με τη δική μας φύση. Γιατί στη σύναξη των θεών, δηλαδή αυτών που θα σωθούν, θα σταθεί στη μέση ο Θεός (Ψαλμ. 81:1), μοιράζοντας τις αμοιβές της ουράνιας μακαριότητας, χωρίς να υπάρχει καμιά απόσταση ανάμεσα σ' Αυτόν και τους άξιους.

Μερικοί λένε πώς η βασιλεία των ουρανών είναι η ζωή των αξίων στους ουραμούς. Άλλοι πάλι, πώς είναι η όμοια με των αγγέλων κατάσταση των σωζόμενων. Άλλοι, τέλος, πώς είναι η μορφή της ίδιας της θεϊκής ωραιότητας εκείνων πού φόρεσαν «την εικόνα του επουρανίου» (Α' Κορ. 15:49). Εγώ πάντως νομίζω, πώς και οι τρεις αυτές γνώμες συμφωνούν με την αλήθεια. Γιατί σε όλους δίνεται η μελλοντική χάρη, ανάλογα με την ποιότητα και την ποσότητα της δικαιοσύνης τους (δηλαδή της υπακοής τους στο θέλημα του Θεού).

Του αγίου Εφραίμ

Αδελφοί μου, μεγάλη και ασύλληπτη είναι η δόξα πού περιμένει τους αγίους. Αντίθετα, η δόξα της ζωής αυτής μαραίνεται σαν το λουλούδι και ξεραίνεται γοργά σαν το πράσινο χορτάρι (Ψαλμ. 36:2).

Πραγματικά, πολλοί δυνάστες και βασιλιάδες κυριάρχησαν σε χώρες και πολιτείες διάφορες, αλλά μετά από λίγο (χάθηκαν και) ήταν σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Πόσοι βασιλιάδες, πού κυβέρνησαν έθνη πολλά, κατασκεύασαν ανδριάντες τους και αναμνηστικές στήλες, νομίζοντας ότι μ' αυτά θα έμενε το όνομά τους και μετά το θάνατό τους, όταν όμως πήραν άλλοι την εξουσία, γκρέμισαν τους ανδριάντες κι έκαναν συντρίμμια τ' αγάλματα; Μερικοί μάλιστα αφαίρεσαν από τους ανδριάντες τις κεφαλές (των προκατόχων τους) και τοποθέτησαν τη δική τους μορφή. Μα κι αυτών τα έργα καταστράφηκαν από άλλους.

Άλλοι πάλι κατασκεύασαν για τον εαυτό τους τάφους περίφημους, και πάνω σ' αυτούς χάραξαν τη μορφή τους, νομίζοντας ότι θα διατηρήσουν έτσι το όνομά τους αιώνιο. Ήρθε όμως άλλη γενιά, και παραχωρήθηκαν οι τάφοι στην εξουσία εκείνων, και για να καθαρίσουν τους τύμβους, μετέφεραν, όπως ήταν φυσικό, τα οστά (των νεκρών) σαν χαλίκια. Τι τους ωφέλησε, επομένως, ο πολυδάπανος τύμβος ή η πυραμίδα; Να λοιπόν, πού όλα τα μάταια έργα καταλήγουν στο μηδέν.

Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και μ' εκείνους πού δοξάζει ο Θεός. Γιατί τους ετοίμασε ζωή αιώνια και δόξα άφθαρτη. Όπως, μ' άλλα λόγια, το φως του ήλιου και της σελήνης και των άστρων δεν έσβησε ούτε μειώθηκε, από τη δημιουργία τους μέχρι σήμερα, αλλά είναι το ίδιο πάντα ζωηρό και δυνατό και λαμπρό, για να εκπληρώνεται ο σκοπός πού από την αρχή όρισε ο Δημιουργός (γι αυτά τα ουράνια σώματα), να κυριαρχούν δηλαδή στην ημέρα και στη νύχτα, έτσι και γι αυτούς πού Τον αγαπούν όρισε βασιλεία ουράνια και χαρά ατέλειωτη. Και όπως ακριβώς σ' αυτά τα αισθητά ο Θεός αποδεικνύεται αξιόπιστος, έτσι οπωσδήποτε και σ' εκείνα τα νοητά. Τα αισθητά, βέβαια, θα πάψουν να υπάρχουν όποτε το θελήσει ο Δημιουργός. Η δόξα όμως των αγίων δεν θα έχει τέλος.

Ας φροντίσουμε λοιπόν να δώσουμε καρπούς αντάξιους της μετάνοιας, για να μην αποκλειστούμε από τη χαρά εκείνη και ριχθούμε στο αιώνιο σκοτάδι, όπου η οδύνη είναι αβάσταχτη.

Να, μπες, αν θέλεις, στον κοιτώνα σου, κλείσε πόρτες και παράθυρα, φράξε κι όλες τις χαραμάδες που βάζουν φως, και μετά κάθισε εκεί μέσα. Τότε θα καταλάβεις πόσο βασανιστικό είναι το σκοτάδι. Έ, λοιπόν, αν τόσο βασανίζεσαι εδώ, μολονότι κάθεσαι ήσυχος, χωρίς πόνους και μαρτύρια, και μολονότι έχεις τη δυνατότητα να βγεις μετά από λίγο στο φως, πόση άραγε οδύνη νομίζεις ότι θα έχει εκείνο το πηχτό σκοτάδι, όπου, όσοι μια για πάντα ρίχθηκαν, θα κλαίνε και θα τρίζουν τα δόντια τους και θα τιμωρούνται αιώνια από την άσβηστη φωτιά (Ματθ. 8:12, 13:42, 50);

Ας σκεφτούμε, επιπλέον, και πόση ντροπή θα νιώσουμε πριν ακόμα πάμε στην κόλαση, όταν από τη μια θα δούμε τους αγίους να ντύνονται την ολοφώτεινη και απερίγραπτη εκείνη στολή, πού έφτιαξαν οι ίδιοι με τα καλά τους έργα, κι από την άλλη θα βλέπουμε τους εαυτούς μας όχι μόνο γυμνούς απ' αυτή την αστραφτερή δόξα, μα και μελανιασμένους και ζοφερούς και βρωμερούς, έτσι όπως ετοιμαστήκαμε από εδώ με τα σκοτεινά έργα και τη σπατάλη και την ασωτία μας.

Ας κλάψουμε λοιπόν ενώπιον του Κυρίου και Θεού μας, για να βρούμε το έλεός Του.

Ο αγώνας μας δεν γίνεται για χρήματα, πού, κι αν τα χάσει κανείς, μπορεί πάλι ν' αποκτήσει άλλα στη θέση τους. Ο κίνδυνος είναι για την ψυχή μας, πού, αν τη χάσουμε, δεν μπορούμε πια να την ξαναβρούμε, σύμφωνα μ' αυτό που έχει γραφτεί: «Τι ωφελείται άνθρωπος εάν τον κόσμον όλον κερδήση, την δε ψυχήν αυτού ζημιωθή; ή τι δώσει άνθρωπος αντάλλαγμα της ψυχής αυτού;» (Ματθ. 16:26).

Ας συλλογιστούμε μόνο, πώς οι στρατιώτες της κοσμικής εξουσίας, αν και παίρνουν τιποτένια δώρα από το βασιλιά, όμως κινδυνεύουν πρόθυμα ως το θάνατο για χάρη του. Πόσο περισσότερο λοιπόν εμείς, πού πήραμε τέτοιες διαβεβαιώσεις (από το Θεό), οφείλουμε να μην παραμελούμε την εργασία της αρετής, για να σωθούμε από τη μέλλουσα κρίση και να κερδίσουμε τα άρρητα αγαθά;

Αλλά ας αναλογιστούμε και τούτο: Τον καύσωνα του ήλιου ή την ένταση του πυρετού δεν μπορούμε να τα υποφέρουμε. Πώς τότε θα σηκώσουμε το κάψιμο

της αιώνιας φωτιάς, πού καίει ακατάπαυστα και χωρίς να καταστρέφει εκείνο που καίει;

Κι αν θέλεις, αγαπητέ μου, κάνε μια δοκιμή από τώρα με την υλική φωτιά, και θα καταλάβεις, πόσο ανυπόφορο είναι εκείνο το μαρτύριο. Αναψε δηλαδή το λυχνάρι και βάλε πάνω στη φλόγα την άκρη του δαχτύλου σου. Αν μπορείς να βαστάξεις τον πόνο, ίσως μπορέσεις ν' αντέξεις κι εκεί. Αν όμως δεν μπορείς να υποφέρεις τους πόνους απ' αυτό το μικρό κάψιμο, τι θα κάνεις όταν το σώμα σου ολόκληρο θα ριχθεί μαζί με την ψυχή σ' εκείνη τη φοβερή και άσβηστη φωτιά;

Από το Γεροντικό

Είπε κάποιος γέροντας:

- Μην απορείς πού, αν και άνθρωπος, μπορείς να γίνεις άγγελος.

Γιατί κι εμάς αγγελική δόξα μας περιμένει. Αυτήν όμως ο αγωνοθέτης (Χριστός) την υπόσχεται σ' εκείνους πού αγωνίζονται.

Είπε ο αββάς Υπερέχιος:

- Να έχεις παντοτινά το νου σου στη βασιλεία των ουρανών, και εύκολα θα την κληρονομήσεις.

Οι θεοφιλείς γονείς.

Οι θεοφιλείς γονείς όχι μόνο χαίρονται, αλλά και προτρέπουν τα παιδιά τους να υπομένουν πειρασμούς για τον Κύριο και κινδύνους για την αρετή.

Από το μαρτύριο των αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων

Οι άγιοι Τεσσαράκοντα Μάρτυρες βρίσκονταν στο στάδιο της αθλήσεως. Το πρωί, μετά την ολονύκτια ορθοστασία τους μέσα στη λίμνη και την αλύγιστη καρτερικότητά τους στην αβάσταχτη παγωνιά, τους τραβούσαν στην ακρολιμνιά για να τους συντριψουν τα πόδια με ρόπαλα.

Η μητέρα ενός απ' αυτούς έμενε εκεί δίπλα τους, όσο βασανίζονταν, παρατηρώντας το γιο της. Αυτός ήταν, βλέπετε, πιο νέος απ' όλους στην ηλικία, και η μητέρα του φοβόταν μήπως τα νιάτα και η αγάπη στη ζωή τον κάνουν κάποια στιγμή να δειλιάσει και να φανεί έτσι ανάξιος της στρατιωτικής ιδιότητας και τιμής. Στεκόταν λοιπόν και τον παρακολουθούσε προσεκτικά, με τη στάση και το βλέμμα της, και του έδινε θάρρος, τεντώνοντας προς το μέρος του τα χέρια της και λέγοντας:

- Παιδί μου γλυκύτατο! Του ουράνιου Πατέρα πια παιδί! Κάνε λίγη ακόμα υπομονή, και θα γίνεις τέλειος! Μη φοβηθείς τα βασανιστήρια. Γιατί, δεσ, σου παραστέκεται βοηθός ο Χριστός. Καμιά πίκρα, καμιά τάλαιπωρία δεν θα σε βρει πια. Όλ' αυτά πέρασαν. Τά 'χεις όλα νικήσει με τη γενναιότητά σου. Από δω και πέρα χαρά, ηδονή, άνεση, ευφροσύνη... Αυτά θα γευθείς, βασιλεύοντας μαζί με το Χριστό και πρεσβεύοντας σ' Εκείνον και για μένα, πού σε γέννησα.

Μετά τη συντριβή λοιπόν των ποδιών τους, οι άγιοι παρέδωσαν τις ψυχές τους στο Θεό. Και οι στρατιώτες έφεραν αμάξια και έβαλαν σ' αυτά τα ιερά σώματα, για να τα μεταφέρουν στην όχθη του γειτονικού ποταμού. Επειδή όμως παρατήρησαν πώς ο νέος εκείνος, που λεγόταν Μελίτων, ανάσαινε ακόμα, τον άφησαν έτσι, με την ελπίδα ότι θα ζήσει.

Σαν είδε η μητέρα του ότι αυτός μονάχα έμεινε πίσω, της ήρθε βαρύ, σαν θάνατος δικός της και του παιδιού της. Παράβλεψε λοιπόν τη γυναικεία αδυναμία και λησμόνησε τη μητρική ευσπλαχνία. Σήκωσε το γιο της στους ώμους κι ακολουθούσε γενναιόψυχα τα αμάξια, πιστεύοντας πώς τότε μόνο θα ζούσε, όταν θα τον έβλεπε να είναι τελειωμένος και νεκρός.

Την ώρα λοιπόν που τον κουβαλούσε, αυτός ξεψύχησε. Τότε πια η μητέρα του απαλλάχθηκε από τις φροντίδες. Σκιρτώντας δυνατά απ' τη μεγάλη της αρά για το τέλος του γιου της, μεταφέρει τον πολυαγαπημένο της νεκρό μέχρι τον τόπο, όπου ήταν τα σώματα των αγίων, τον βάζει πάνω σ' αυτά και τον συναριθμεί μαζί τους, για να μη χωριστεί από τα σώματά τους ούτε το σώμα εκείνου, πού την ψυχή του βιαζόταν να συναριθμήσει με τις ψυχές τους.

Ανάβουν τότε μεγάλη φωτιά οι υπηρέτες του εχθρού (διαβόλου) και κατακαίνε τα σώματα των αγίων. Ύστερα τα πέταξαν στο ποτάμι, επειδή φθονούσαν τα λείψανα των χριστιανών. Εκείνα όμως, από θεία βέβαια οικονομία, συγκρατήθηκαν σε κάποια όχθη και διασώθηκαν. Και τα ξαναπήραν χριστιανικά χέρια, χαρίζοντάς μας πλούτο ασύλληπτο.

Από το βίο του αγίου Αλυπίου

Ο μεγάλος Αλύπιος, έχοντας την καρδιά πυρωμένη από την αγάπη στο Θεό, προβληματιζόταν τι να κάνει στην παρούσα ζωή, για να κατορθώσει την ολοκληρωτική και παντοτινή συμβίωσή του με Αυτόν που ποθούσε, την ολοκάθαρη θεωρία Εκείνου με όλο του το νου και τη γνήσια ένωση μαζί Του. Αποφάσισε λοιπόν ν' απαρνηθεί τα πάντα και να φύγει, φυσικά μακριά από φίλους, συγγενείς, γνωστούς, κι από την ίδια του τη μάνα, διαλέγοντας τον αγαθό δρόμο της ησυχαστικής ζωής. Την απόφασή του την εμπιστεύθηκε μόνο στη μητέρα του.

- Μάνα, της είπε, με κυριέψε πόθος φλογερός να πάω κατά την Ανατολή, όπου πολλοί έζησαν θεάρεστα και μακάρια, διαλέγοντας τον ησυχαστικό βίο. Κατευόδωσέ με λοιπόν σ' αυτόν το δρόμο και δώσε μου τις ευχές σου σαν φυλαχτό.

Σαν άκουσε εκείνη αυτά τα λόγια, δεν έπαθε τίποτε απ' όσα πεθαίνουν οι γυναίκες (συνήθως, όταν ακούνε παρόμοιες αποφάσεις των παιδιών τους). Δεν πρόβαλε σαν εμπόδιο τη χηρεία της ούτε τη μοναξιά της. Δεν είπε πώς είναι πράγμα ασήκωτο για τις μανάδες να χάνουν ένα γιο τόσο καλό ούτε κάτι άλλο παρόμοιο. Δεν προσπάθησε να ματαιώσει την πρόθεση του αγαπημένου της παιδιού. Ποθούσε, βλέπετε, πραγματικά το συμφέρον του γιου της πιο πολύ από το δικό της. Αντίθετα, σήκωσε τα μάτια, άπλωσε τα χέρια και συγκέντρωσε όλη της τη σκέψη σε προσευχή. Ύστερα είπε:

- Πήγαινε, παιδί μου. Πήγαινε εκεί πού σε οδηγεί η κλήση του (Αγίου) Πνεύματος. Να, ο Θεός, που σ' Αυτόν μέσα ζούμε και σ' Αυτόν σε παραδίνω, θα στείλει τον άγγελό Του μπροστά σου (Εξ. 23:20), για να σε οδηγήσει όπου είναι το θέλημά Το. Άμποτε να σου στείλει βοήθεια από το άγιο κατοικητήριό Του και να σε προστατέψει από την ουράνια Σιών (Ψαλμ. 19:3). Να σου φορέσει σαν θώρακα τη δικαιοσύνη και να σου βάλει την περικεφαλαία της σωτηρίας (Ησ. 59:17. Εφ. 6:14-17). Σαν ήλιος του μεσημεριού να λάμψει η αρετή στα έργα σου (πρβλ. Ψαλμ. 36:6), πού χάρη σ' αυτά αγάπησες το Δεσπότη περισσότερο κι από γονείς κι από πατρίδα.

Ήταν εκείνη γνήσια μάνα ενός τέτοιου γιου. Και γι αυτό, βάζοντας την αρετή πιο πάνω από τη φύση, δεν προσπάθησε να κάνει ή να πει τίποτε ανάξιο της.

Έπειτα, μετά την ευχή, ο γιος τυλίχθηκε στο λαιμό της μάνας κι η μάνα αγκάλιασε με λαχτάρα το γιο, ενώ βρέχονταν και οι δυο τους με θερμά δάκρυα. Και αφού καταφλήθηκαν, χωρίστηκαν. Η μάνα κίνησε για το σπίτι, και ο γιος πήρε το δρόμο που ποθούσε.

Από το βίο του αγίου ιερομάρτυρος Κλήμεντος

Όταν ο άγιος Κλήμης ήταν ακόμα νήπιο, πέθανε ο πατέρας του. Η μητέρα του λοιπόν, μένοντας έρημη από άντρα και στηρίζοντας πια όλες της τις ελπίδες, μετά το Θεό, στο παιδί της μονάχα, του αφοσιώθηκε με τόση φροντίδα, πού έγινε γι αυτό τα πάντα, και πατέρας και μητέρα και δάσκαλος.

Ενώ λοιπόν ο Κλήμης βρισκόταν μέσα σε τέτοια χέρια και μεγάλωνε με καλή ανατροφή από μητέρα φιλόστοργη, εκείνη προαισθάνθηκε ότι πλησίαζε το τέλος της. Αγκάλιασε τότε με τρυφερότητα και πόθο το παιδί της, πού δεν είχε κλείσει ακόμα τα δέκα του χρόνια, το φιλούσε γλυκά-γλυκά και, καθώς βιαζόταν να το κάνει όχι τόσο διάδοχο στα δικά της πλούτη όσο κληρονόμο των θησαυρών του ουρανού, του έδινε (συμβουλές και) παραγγελίες σαν κι αυτές:

- Παιδί μου! Παιδί μου πολυαγαπημένο! Παιδί μου, πού, πριν γνωρίσεις τον πατέρα σου, γνώρισες την ορφάνια, μα πλούτισες, κάνοντας το Θεό πατέρα και χρησιμοποιώντας την ορφάνια για την ευτυχία σου! Εγώ μεν σε γέννησα σωματικά, μα ο Χριστός σε μεγάλωσε πνευματικά. Γνώρισε λοιπόν τον Πατέρα σου. Μη διαψεύσεις τ' όνομα του γιου. Το Χριστό μονάχα λάτρευε. Στο Χριστό μονάχα έχει εμπιστοσύνη. Αυτός είναι, πραγματικά, η αθανασία. Αυτός είναι η σωτηρία. Αυτός, που κατέβηκε για μας από τα ουράνια και μας ανέβασε μαζί Του και μας έκανε παιδιά Του και θεούς. Όποιος λοιπόν μπαίνει στην υπηρεσία αυτού του Δεσπότη, θα ξεπεράσει όλες τις δυσκολίες, και όχι μόνο θα νικήσει τους τυράννους και τους βασιλιάδες πού προσκυνούν τα είδωλα, μα και θα ντροπιάσει ακόμα κι αυτούς τους δαίμονες, που τιμούν εκείνοι, και τον αρχηγό και προστάτη τους διάβολο...

Εκεί πού μιλούσε, τα μάτια της βούρκωσαν. Και γεμίζοντας από τη χάρη, είδε θεία θεωρία και άρχισε να διηγείται προφητικά τα μελλούμενά του.

- ... Και σε παρακαλώ, έλεγε, γιε μου πολυαγαπημένε, σε παρακαλώ να μου κάνεις μια χάρη για όλα (όσα εγώ έκανα για σένα). Επειδή έφτασαν καιροί δύσκολοι, επειδή φυσάει φοβερός ο άνεμος του διωγμού της ασέβειας και επειδή ξέρω πώς κι εσύ θα οδηγηθείς, όπως είπε ο Δεσπότης μας, «επί βασιλείς και ηγεμόνας» για χάρη Του (Λουκ. 21:12), κάνε μου, παιδί μου, αυτή την τιμή: Αντιστάσου γενναία για χάρη Του και κράτησε σταθερή για χάρη μου την ομολογία σου ως το τέλος. Και πιστεύω πώς ο Χριστός μου, σπλάχνο μου, πιστεύω πώς και στο δικό σου κεφάλι θα κάνει ν' ανθήσει σύντομα το μαρτυρικό στεφάνι. Να ετοιμάζεις λοιπόν τον εαυτό σου και να παρακινείς την ψυχή σου σε αντρείοσύνη, για να μη βρεθείς απροετοίμαστος στους αγώνες. Γιατί δεν θα παλέψεις με τυχαίους εχθρούς ή για τυχαία πράγματα...

«Τιποτένιο είναι, γιε μου, το να πεθαίνουν θεληματικά οι στρατιώτες για έναν ομόδουλο και θνητό βασιλιά, κι εμείς να μη σηκώνουμε το θάνατο, όπως εκείνοι, για Βασιλιά αθάνατο. Και μάλιστα, όταν εκείνοι δεν παίρνουν απ' αυτόν κανένα αντάλλαγμα άξιο μιας τέτοιας αφοσίωσης. Γιατί ποιο δώρο είναι ισάξιο με τη ζωή; Ή ποια από τις μεταθανάτιες τιμές γίνεται αισθητή (στον σκοτωμένο στρατιώτη); Αν όμως πεθάνεις για τον κοινό Δεσπότη όλων, το Χριστό, αντί για την πρόσκαιρη ζωή θ' αποκτήσεις την αθάνατη. Αντί για τη φευγαλέα απόλαυση και τη δόξα και τον πλούτο, θ' απολαύσεις την αιώνια μακαριότητα.

Τι λοιπόν; Κι αν δεν πεθάνουμε τώρα, δεν θα πεθάνουμε πάντως μετά από λίγο, πληρώνοντας το κοινό χρέος όλων; Άλλωστε, ο θάνατος για το Χριστό δεν είναι σωστό να θεωρείται θάνατος. Γιατί πάντοτε, με την ανώτερη ελπίδα των μελλοντικών αγαθών, χάνεται η αίσθηση (κι αυτού του θανάτου)...

Μ' αυτά τον εμψύχωνε η μητέρα του, έχοντας το Πνεύμα της αληθινής Σοφίας, πού μιλούσε με το στόμα της, μια που ο γιος της ήταν κιόλας –πριν την ώρα του- συνετός σαν γέροντας, και είχε ανάγκη από σοβαρότερες παραινέσεις. Στο τέλος μάλιστα πρόσθετε και τούτα:

- Τέτοια αμοιβή για την ανατροφή σου δώσε, παιδί μου, σε μένα, τη μάνα σου. Αυτός ας γίνει ο μισθός μου, γιε μου γλυκύτατε, για τους πόνους πού δοκίμασα στη γέννα σου, για να σωθώ κι εγώ, σύμφωνα με τον Παύλο, «δια της τεκνογονίας» (Α' Τιμ. 2:15) και να δοξαστώ με τα μέλη του παιδιού μου. Γιατί να, παιδί μου, εγώ φεύγω κιόλας με τη δύναμη της θείας χάριτος –αισθανόταν, βλέπετε, πως πέθαινε- και το αισθητό τούτο φως δεν θα με φωτίσει το πρωί. Εσύ όμως θα είσαι για μένα φως εν Χριστώ και ζωή. Σε παρακαλώ λοιπόν, σπλάχνο μου, να μη διαψεύσεις τις ελπίδες πού στήριξα πάνω σου. Μια Εβραία γυναίκα ανέδειξε κάποτε επτά γιους μάρτυρες. Και ήταν σαν ν' αθλείσαι κι η ίδια με επτά σώματα, τα σώματά τους. Μα σε μένα είσαι αρκετός εσύ μονάχα για να δοξαστώ. Και είμαι ευτυχισμένη μέσα στις μανάδες εγώ, επειδή ακριβώς θα γίνω ένδοξη εξαιτίας σου. Να, θα προχωρήσω μπροστά σου, γιε μου. Σωματικά μεν χωρίζομαι σήμερα κιόλας από τα ποθινά σου μάτια. Η ψυχή μου όμως –πίστευέ το-, μόλις πεθάνω, θα κρεμαστεί για πάντα πάνω στη δική σου ψυχή. Μαζί της θα προσκυνήσω με παρησία στο βήμα του Χριστού. Και θα καμαρώνω για τα παθήματά σου. Και θα είμαι στολισμένη με τις πληγές σου. Και θα έχω μερίδιο στα πολύτιμα εκείνα βραβεία και στη χαρά σου.

Αυτά έλεγε η μάνα στο γιο. Και καταφιλούσε όλα μαζί τα μέλη του, λέγοντας πάλι η μακάρια:

- Μαρτυρικά μέλη φιλώ, μέλη που θα προσφερθούν θυσία στο Χριστό.

Ενώ λοιπόν έτσι τον αγκάλιαζε και του γλυκομιλούσε, αναπαύθηκε πραγματικά τη μακάρια ανάπαυση, παραδίνοντας το πνεύμα στο Θεό και το σώμα στα γλυκύτατα χέρια του παιδιού της.

Εκείνος πάλι έκανε όσα έπρεπε, σαν γιος που αγαπούσε τη φιλόστοργη μητέρα το. Και αφού παρέδωσε το σώμα της στη γη, ο ίδιος διάλεξε τον μοναχικό βίο, εκπληρώνοντας αμέσως τις μητρικές παραγγελίες με τούτο πρώτα, τη φυγή δηλαδή από τον κόσμο για το Χριστό, πού για χάρη Του θα έφευγε αργότερα κι από τη ζωή.

Όποιος θέλει να σωθεί.

Όποιος θέλει να σωθεί, πρέπει να επιδιώκει τις συναναστροφές με ενάρετους ανθρώπους.

Του αγίου Μαξίμου

Όπως οι κατά σάρκα γονείς έχουν ιδιαίτερη φυσική αγάπη στα παιδιά τους, έτσι και ο νους έχει φυσικό σύνδεσμο με τους λόγους του. Και όπως όσοι γονείς αγαπούν παθολογικά τα παιδιά τους, τα θεωρούν πώς είναι τα πιο ικανά και τα πιο ωραία, ακόμα κι αν είναι σε όλα τα πιο καταγέλαστα, έτσι και στον άφρονα νου οι λόγοι του, ακόμα κι αν είναι οι χειρότεροι απ' όλους, του φαίνονται φρονιμότεροι. Στον σοφό όμως νου δεν φαίνονται έτσι οι λόγοι του, απεναντίας, όταν νομίσει ότι είναι αντικειμενικοί και καλοί, τότε προπαντός δεν πιστεύει στην κρίση του, αλλά βάζει άλλους σοφούς να κρίνουν τους λόγους και τους λογισμούς του, «μήπως εις κενόν τρέχη ή έδραμε» (Γαλ. 2:2), και απ' αυτούς βεβαιώνεται.

Του αββά Μάρκου

Ο άνθρωπος συμβουλεύει τον πλησίον του καθώς γνωρίζει. Ο Θεός πάλι ενεργεί σ' αυτόν που ακούει ανάλογα με την πίστη του.

Ο άνθρωπος που μακροθυμεί, έχει πολλή φρόνηση (Παροιμ. 14:29). Το ίδιο κι εκείνος που τεντώνει το αυτί του για ν' ακούει λόγους πνευματικής σοφίας.

Μην αρνείσαι να μαθαίνεις, κι ας τυχαίνει να ξέρεις πάρα πολλά. Γιατί αυτό πού μπορεί να οικονομήσει ο Θεός, είναι πολύ πιο ωφέλιμο από τη δική μας φρόνηση.

Αυτός που θέλει να σηκώσει το σταυρό του και ν' ακολουθήσει το Χριστό, πρέπει πρώτα-πρώτα να επιδιώξει την αληθινή γνώση και μάθηση, εξετάζοντας ακατάπαυστα τους λογισμούς του και μεριμνώντας συνεχώς για τη σωτηρία του και ρωτώντας τους δούλους του Θεού πού έχουν το ίδιο φρόνημα και αγωνίζονται τον ίδιο αγώνα μ' αυτόν, έτσι ώστε να μην αγνοεί πού και πώς βαδίζει και να μην προχωράει μέσα στο σκοτάδι χωρίς λύχνο να του φέγγει. Γιατί εκείνος πού βαδίζει ιδιόρρυθμα, χωρίς ευαγγελική γνώση, χωρίς διάκριση και χωρίς την καθοδήγηση κάποιου, σκοντάφτει συχνά και πέφτει σε πολλούς λάκκους και παγίδες του πονηρού και πλανιέται πολύ και κοπιάζει πολύ και μπαίνει σε πολλούς κινδύνους και δεν γνωρίζει τι τέλος θα έχει. Γιατί δεν είναι λίγοι εκείνοι πού πέρασαν από πολλούς κόπους και ασκήσει και κακοπάθειες και πού υπέφεραν πολλούς μόχθους για το Θεό, αλλά η ιδιορρυθμία, η αδιακρισία και η έλλειψη πνευματικής βοήθειας από τον πλησίον έκαναν τους τόσους και τόσους κόπους τους ανίσχυρους και μάταιους.

Γι αυτό αν είναι δυνατόν, πρέπει κανείς να φροντίζει και ν' αγωνίζεται να είναι συνεχώς μαζί με ανθρώπους πού έχουν πνευματική γνώση, με σκοπό, αν ο ίδιος δεν έχει φωτισμό αληθινής γνώσεως, βαδίζοντας μαζί μ' εκείνον που έχει, να μην περπατάει στο σκοτάδι, να μην κινδυνεύει από βρόχια και παγίδες και να μην πέφτει πάνω στα νοητά θηρία, που ζουν στο σκοτάδι και που αρπάζουν και

αφανίζουν όσους περπατούν μέσα σ' αυτό χωρίς τον νοητό λύχνο του θείου λόγου.

Από το Γεροντικό

Ο αββάς Παλλάδιος είπτε:

- Η ψυχή που αγωνίζεται σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, πρέπει ή να μαθαίνει σωστά όσα δεν ξέρει ή να διδάσκει με σαφήνεια όσα έμαθε. Αν δεν θέλει να κάνει τίποτε από τα δύο, τότε δεν είναι καλά. Γιατί η αρχή της αποστασίας βρίσκεται στην έλλειψη της διδαχής και στην ανορεξία του θείου λόγου, πού τον πεινάει πάντα η φιλόθεη ψυχή.

Είπτε πάλι ο αββάς Παλλάδιος:

- Περισσότερο κι από παράθυρο φωτεινό, πρέπει να κυνηγάει κανείς τις συναναστροφές ενάρετων ανθρώπων, γιατί με τη βοήθειά τους θα μπορέσει να δει την καρδιά του σαν ένα καθαρογραμμένο βιβλίο και, συγκρίνοντας τη ζωή του με τη ζωή εκείνων, να διαπιστώσει τη δική του ραθυμία ή επιμέλεια. Γιατί στους ενάρετους υπάρχουν πολλά, και εξωτερικά ακόμα στοιχεία, που φανερώνουν την καθαρότητα της ψυχής τους: το χρώμα, πού απλώνεται στο πρόσωπο με τη θεάρεστη πολιτεία, ο τρόπος της ενδυμασίας, η απλότητα του ήθους, η σεμνότητα στα λόγια, το απέριττο στις λέξεις, η σύνεση στις σκέψεις, η προσοχή στις εκδηλώσεις. Όλα τούτα ωφελούν υπερβολικά όσους τα παρατηρούν, και αποτυπώνουν στις ψυχές τους αναλλοίωτα πρότυπα αρετής.

Ενας γέροντας – διηγήθηκε ο αββάς Κασσιανός – πού ασκήτεψε στην έρημο, παρακάλεσε το Θεό να του δώσει τούτο το χάρισμα: Όταν γίνεται πνευματική συζήτηση, να μη νυστάζει ποτέ, όταν όμως κανείς αργολογεί ή κατακρίνει, τότε να τον παίρνει ο ύπνος, για να μη μολύνονται τ' αυτιά του με τέτοιο δηλητήριο. Και πραγματικά, του έδωσε ο Θεός αυτό που ζητούσε.

Έλεγε λοιπόν αυτός ο γέροντας, πώς ο διάβολος είναι θιασώτης της αργολογίας και αντίπαλος κάθε πνευματικής διδαχής.

Επιβεβαίωνε μάλιστα το λόγο του με τούτο το παράδειγμα:

- Μια φορά, καθώς μιλούσα για ψυχωφελή ζητήματα σε κάποιους αδελφούς, τόσο πολύ νυστάξαν, πού δεν μπορούσαν ούτε τα βλέφαρά τους να κουνήσουν. Κι εγώ τότε, θέλοντας να φανερώσω πώς αυτό συμβαίνει από δαιμονική ενέργεια, άρχισα ν' αργολογώ. Στη στιγμή ξενύσταξαν κι έγιναν ολόχαροι! Αναστέναξα και τους είπα: «Δέστε, αδελφοί μου! Όσο μιλούσαμε για ουράνια πράγματα, τα μάτια όλων σας τα έκλεινε ο ύπνος. Μόλις όμως ακούστηκαν λόγια μάταια, όλοι ξενυστάξατε και ακούγατε πρόθυμα. Σας παρακαλώ λοιπόν, αδελφοί, να συναισθανθείτε την ενέργεια του πονηρού δαίμονα, κι έτσι να είστε προσεκτικοί και να φυλάγεστε από το νυσταγμό, κάθε φορά πού κάνετε ή ακούτε κάτι πνευματικό».

Τρεις πατέρες είχαν τη συνήθεια να πηγαίνουν κάθε χρόνο στον μακάριο Αντώνιο. Απ' αυτούς οι δύο του έκαναν διάφορες ερωτήσεις για τους λογισμούς και τη σωτηρία της ψυχής. Ο τρίτος όμως σώπαινε και δεν ρωτούσε

τίποτα. Αφού λοιπόν ήρθαν πολλές φορές και ο αδελφός εκείνος έτσι πάντα σώπαινε, μη ρωτώντας το παραμικρό, του λέει κάποτε ο αββάς Αντώνιος:

- Μα τόσον καιρό έχεις πού έρχεσαι εδώ, και δεν με ρωτάς τίποτα;

Εκείνος τότε αποκρίθηκε:

- Μου φτάνει μόνο πού σε βλέπω, πάτερ.

Έλεγε ο αββάς Παφνούτιος, ότι όσο ζούσαν οι γέροντες, πού έμεναν δώδεκα μίλια μακριά από το κελί του, πήγαινε και τους συναντούσε δύο φορές το μήνα. Τους φανέρωνε κάθε λογισμό του. Κι εκείνοι δεν του έλεγαν τίποτε άλλο, παρά μόνο τούτο:

«Όπου κι αν βρεθείς, μη λογαριάζεις τον εαυτό σου, και θα έχεις ανάπαυση».

Διηγήθηκαν για ένα γέροντα, ότι νήστεψε εβδομήντα εβδομάδες, τρώγοντας μόνο μια φορά την εβδομάδα, και παρακαλώντας στο διάστημα αυτό το Θεό να του φανερώσει τη σημασία ενός χωρίου της Γραφής. Αλλά ο Θεός δεν του την αποκάλυψε.

Λέει τότε μέσα του:

«Να, τόσοι κόπους έκανα, και τίποτα δεν κατόρθωσα. Ας πάω λοιπόν στον αδελφό μου και ας τον ρωτήσω».

Φεύγοντας όμως, καθώς έκλεινε πίσω του την πόρτα, έστειλε ο Κύριος έναν άγγελο, πού του είπε:

- Οι εβδομήντα εβδομάδες της νηστείας σου δεν έφτασαν στο Θεό.

Όταν όμως ταπεινώθηκες και κίνησες να πας στον αδελφό σου, Εκείνος μ' έστειλε για να σου εξηγήσω το ρητό.

Και αφού τον πληροφόρησε για τη σημασία του χωρίου πού ζητούσε, αναχώρησε.

Είπε κάποιος γέροντας:

- Αυτός πού μπαίνει σε αρωματοπωλείο, κι αν ακόμα δεν αγοράσει τίποτα, παίρνει πάντως επάνω του κάποια ευωδία. Έτσι συμβαίνει και μ' αυτόν πού επισκέπτεται τους πατέρες. Αν θελήσει να εργαστεί πνευματικά, του δείχνουν το δρόμο της ταπεινώσεως, πού τον προστατεύει σαν τείχος από τις επιδρομές των δαιμόνων.

Πήγε κάποτε στον Αββά Φήλικα ένας αδελφός, έχοντας μαζί του και μερικούς κοσμικούς. Παρακάλεσε λοιπόν τον Αββά να τους πει ωφέλιμο λόγο. Ο γέροντας όμως σώπαινε. Ο αδελφός συνέχισε να τον παρακαλεί ώρα πολλή, οπότε εκείνος τους είπε:

- Θέλετε ν' ακούσετε ψυχωφελή λόγο;

- Ναι, Αββά, αποκρίθηκαν.

- Δεν υπάρχει πια λόγος, είπε ο γέροντας. Γιατί όταν οι αδελφοί ρωτούσαν τους γέροντες και έκαναν όσα εκείνοι τους συμβούλευαν, ο Θεός έδινε λόγο, για να ωφεληθούν εκείνοι που ρωτούσαν. Τώρα όμως, επειδή ρωτάνε αλλά δεν

εφαρμόζουν όσα ακούνε, πήρε ο Θεός τη χάρη του λόγου από τους γέροντες. Δεν βρίσκουν πια τι να πουν, γιατί δεν υπάρχει εργάτης της αρετής.

Όταν τον άκουσαν οι επισκέπτες, αναστέναξαν και είπαν:

- Προσευχήσου για μας, Αββά.

Η αναγκαιότητα της υποταγής

Η αναγκαιότητα της υποταγής, η ωφέλεια πού προέρχεται απ' αυτήν και πώς την κατορθώνει ο άνθρωπος.

Του αγίου Εφραίμ

Επειδή δεν υπομένουμε εκούσια μικρή θλίψη για τον Κύριο, πέφτουμε ακούσια σε πολλές και βαριές θλίψεις.

Και επειδή δεν θέλουμε ν' αφήσουμε το δικό μας θέλημα για τον Κύριο, προξενούμε στους εαυτούς μας ψυχική βλάβη και καταστροφή.

Και επειδή δεν ανεχόμαστε να ζούμε ή να μπούμε σε υποταγή και εξουδένωση για τον Κύριο, στερούμε τους εαυτούς μας από την παρηγοριά των δικαίων. Και επειδή δεν πειθαρχούμε στις νουθεσίες όσων μας βάζουν νόμους για τον Κύριο, γινόμαστε αντικείμενα της χαιρεκακίας των πονηρών δαιμόνων. Και επειδή δεν ανεχόμαστε την αυστηρή τιμωρία, θα μας δεχθεί το καμίνι της άσβεστης φωτιάς, όπου δεν θα υπάρχει πια ποτέ παρηγοριά.

Του αγίου Μαξίμου

Ο Θεός και Λόγος του Θεού και Πατέρα βρίσκεται μυστικά μέσα σε καθεμιά από τις εντολές Του. Ο Θεός και Πατέρας, πάλι, είναι εκ φύσεως όλος αχώριστος σε όλον το Λόγο Του. Εκείνος λοιπόν πού δέχεται μια θεία εντολή και την εφαρμόζει, δέχεται το Λόγο του Θεού πού υπάρχει μέσα σ' αυτήν. Εκείνος που δέχθηκε το Λόγο διαμέσου των εντολών, δέχθηκε διαμέσου Αυτού και τον Πατέρα, πού υπάρχει εκ φύσεως μέσα σ' Αυτόν, όπως και το Πνεύμα, που επίσης υπάρχει εκ φύσεως μέσα σ' Αυτόν. Γιατί λέει:

«Αμήν λέγω υμίν, ο λαμβάνων όντινα πέμψω, εμέ λαμβάνει, ο δε εμέ λαμβάνων, λαμβάνει τον πέμψαντά με» (Ιω. 13:20).

Εκείνος λοιπόν πού δέχθηκε εντολή και την τήρησε, δέχθηκε και κρατάει μυστικά μέσα του την Αγία Τριάδα.

Του αββά Κασσιανού

Ο διάβολος με κανένα άλλο ελάττωμα δεν οδηγεί τόσο στο βάραθρο της απώλειας τον άνθρωπο, όσο με το να τον πείσει να μην καταδέχεται να ρυθμίζει τη ζωή του σύμφωνα με τη διδασκαλία και τις υποδείξεις των Πατέρων, αλλά ν' ακολουθεί το δικό του θέλημα. Γιατί αυτός που πορεύεται σύμφωνα με τη δική του κρίση και γνώμη, ποτέ δεν θα προχωρήσει με ασφάλεια, αλλά πολλές φορές θα σκοντάψει και θα πλανηθεί, και, βαδίζοντας λες συνεχώς μέσα στο σκοτάδι, θ' αντιμετωπίσει κινδύνους πολλούς και φοβερούς.

Πρέπει να μάθουμε και τούτο, παίρνοντας παραδείγματα και από τις ανθρώπινες τέχνες και επιστήμες: Αν δηλαδή εκείνες, πού αφορούν πράγματα χειροπιαστά, δεν μπορούμε μόνοι μας να τις μάθουμε, αλλά έχουμε ανάγκη από κάποιον, πού θα μας τις διδάξει σωστά και θα μας αναλύσει κάθε πλευρά τους,

δεν είναι αφελές και ανόητο να νομίζουμε, ότι την πνευματική τέχνη, πού είναι απ' όλες τις τέχνες και τις επιστήμες η πιο δύσκολη κι η πιο επίμοχθη, θα κατορθώσουμε να τη μάθουμε χωρίς δάσκαλο; Γιατί δεν πρόκειται για τέχνη σωματική και ορατή, όπως είναι οι υπόλοιπες τέχνες, που ασχολούνται μόνο με σωματικά ζητήματα, πρόκειται για τέχνη κρυμμένη και αόρατη, καθώς αποβλέπει μόνο στην ψυχή και έχει σκοπό α την κάνει θεοειδή. Η αποτυχία σ' αυτή την τέχνη δεν προκαλεί πρόσκαιρη βλάβη, αλλ' απώλεια της ψυχής και αιώνιο θάνατο και κόλαση.

Του Αγίου Διαδόχου

Η υπακοή έχει αναγνωριστεί σαν το πρώτο καλό ανάμεσα σ' όλες τις βασικές αρετές, γιατί διώχνει την οίηση (δηλαδή τη μεγάλη ιδέα πού έχει κανείς για τον εαυτό του) και γεννάει μέσα μας την ταπεινοφροσύνη. Γι αυτό και σ' εκείνους πού τη δέχονται με ευχαρίστηση, γίνεται θύρα που οδηγεί στην αγάπη του Θεού.

Την υπακοή αθέτησε ο Αδάμ, και κατρακύλησε στον αβυσσαλέο τάρταρο. Την υπακοή αγάπησε ο Κύριος, και οικονομώντας τη δική μας σωτηρία, έγινε άνθρωπος και υπάκουσε στον Πατέρα Του μέχρι θανάτου –κι αυτό, ενώ δεν ήταν καθόλου κατώτερος από τη μεγαλοσύνη Εκείνου- για να καταργήσει το έγκλημα της ανθρωπίνης παρακοής με τη δική Του υπακοή και να επαναφέρει στη μακάρια και αιώνια ζωή εκείνους πού θα ζήσουν με υπακοή.

Πρώτα λοιπόν γι' αυτή την αρετή πρέπει να φροντίζουν, όσοι θέλουν να πολεμήσουν τη διαβολική οίηση. Και αυτή η αρετή, με τον καιρό, θα μας δείξει αλάθητα όλους τους δρόμους των αρετών.

Του αββά Μάρκου

Εκείνος που βρίσκεται κάτω από την εξουσία της αμαρτίας, δεν μπορεί μόνος του να νικήσει το σαρκικό φρόνημα, γιατί έχει τον ερεθισμό ακατάπαυστο και εγκατεστημένο μέσα στα μέλη του.

Όσοι είναι εμπαθείς, πρέπει να προσεύχονται και να υποτάσσονται.

Εκείνος που αγωνίζεται με υποταγή και προσευχή εναντίον του σαρκικού θελήματος, είναι αγωνιστής πού μεταχειρίζεται καλή μέθοδο, εκδηλώνοντας τον νοητό πόλεμο με την αποχή από τα αισθητά.

Από το Γεροντικό

Είπε ο αββάς Αντώνιος, ότι η υπακοή με την εγκράτεια έχει τη δύναμη να υποτάσσει και τα θηρία.

Ο αββάς Ποιμήν είπε, ότι μια φορά ρώτησε κάποιος τον αββά Παΐσιο:

- Τι θα κάνω με την ψυχή μου, πού είναι αναίσθητη και δεν έχει φόβο Θεού;
- Πήγαινε, απάντησε ο γέροντας, και υποτάξου σ' έναν άνθρωπο πού έχει φόβο Θεού.

Η αναστροφή σου μ' εκείνον θα σε μάθει κι εσένα να φοβάσαι το Θεό.

Είπε ο αββάς Μωυσής σ' έναν αδελφό:

- Έλα, αδελφέ μου, στην αληθινή υπακοή, όπου υπάρχει ταπείνωση, όπου υπάρχει δύναμη, όπου υπάρχει χαρά, όπου υπάρχει υπομονή, όπου υπάρχει μακροθυμία, όπου υπάρχει φιλαδελφία, όπου υπάρχει κατάνυξη, όπου υπάρχει αγάπη. Γιατί όποιος κάνει καθαρή υπακοή, έχει αποκτήσει όλες τις εντολές του Θεού.

Ο αββάς Ποιμήν είπε:

- Μη μετράς τις αρετές σου, αλλά υποτάξου καλύτερα σε κάποιον που ζει ενάρετα.

Ο αββάς Ιωσήφ ο Θηβαίος είπε, ότι τρία πράγματα είναι πού εκτιμά περισσότερο ο Θεός, το πρώτο, όταν ο άνθρωπος είναι άρρωστος και του έρχονται κι άλλοι πειρασμοί, κι αυτός τους δέχεται ευχαριστώντας τον Κύριο, το δεύτερο, όταν όλα τα έργα γίνονται καθαρά ενώπιον του Θεού, χωρίς να έχουν τίποτα το ανθρώπινο, και το τρίτο, όταν κανείς μένει στην υποταγή πνευματικού πατέρα και απαρνιέται όλα τα δικά του θελήματα, ο τελευταίος έχει ένα στεφάνι παραπάνω.

Να μὴν εμπιστεύεται κανείς τον εαυτό του.

Να μην εμπιστεύεται κανείς τον εαυτό του σε τίποτε, αλλά για όλα να συμβουλευέται τους διακριτικούς πατέρες και να εξομολογείται καθαρά τα μυστικά της καρδιάς του.

Από τον άγιο Βαρσανούφιο

Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ιωάννη τον προφήτη:

- Για όλους τους λογισμούς, πού ξεφυτρώνουν στην καρδιά μου, πρέπει να ρωτάω τους γέροντες;

- Δεν είναι ανάγκη, απάντησε ο γέροντας, να ρωτάει κανείς για όλους τους λογισμούς που περνούν από την καρδιά, γιατί φεύγουν και χάνονται. Να ρωτάει μόνο γι αυτούς τους λογισμούς που επιμένουν και πολεμούν.

Συμβαίνει, θα λέγαμε, με τους λογισμούς ό,τι και με έναν άνθρωπο, πού βρίζεται από πολλούς, αλλ' αγνοεί και προσπερνάει τις ύβρεις.

Τότε δεν κάνει καμιά ενέργεια. Αν όμως κάποιος (από τους υβριστές του) στραφεί εναντίον του και τον πολεμήσει, τότε τον καταγγέλλει στις αρχές. Έρχεται δηλαδή στον άρχοντα και υποβάλλει μήνυση εναντίον εκείνου πού τον πολέμησε.

Έτσι γίνεται και με τους λογισμούς:

Πρέπει να κάνουμε στους γέροντες εξαγόρευση εκείνων μονάχα πού μας πολεμούν ή μένουν μέσα μας πολύν καιρό.

Του αββά Κασσιανού

Δείγμα αληθινής ταπεινώσεως είναι το να φανερώνουμε στους πατέρες όχι μόνο όσα κάνουμε, αλλά και όσα σκεφτόμαστε. Γιατί αυτός ο τρόπος προετοιμάζει το μοναχό για να βαδίσει το σωστό δρόμο χωρίς βλάβη και εμπόδιο. Είναι αδύνατον σ' εκείνον πού ρυθμίζει τη ζωή του σύμφωνα με την κρίση και τη γνώμη των προχωρημένων πατέρων, να πέσει σε απάτη των δαιμόνων. Και αυτή καθεαυτή, άλλωστε, η φανέρωση και η αποκάλυψη στους πατέρες των πονηρών σκέψεων, τις μαραίνει και τις εξασθενίζει. Όπως το φίδι, όταν το βγάλεις από μια σκοτεινή τρύπα στο φως, τρέχει για να σωθεί και να εξαφανιστεί, έτσι και οι πονηροί λογισμοί, όταν φανερωθούν με την ειλικρινή ομολογία και εξαγόρευση, φεύγουν από τον άνθρωπο.

Δεν υπάρχει λοιπόν άλλη οδός σωτηρίας από την εξαγόρευση των λογισμών στους πατέρες και τη μη καταφρόνηση της παραδόσεως των προγόνων. Γιατί και αυτοί δεν κινήθηκαν από τη δική τους θέληση, αλλ' από το Θεό και τις θεόπνευστες Γραφές για να παραδώσουν στους μεταγενέστερους (αυτή τη συνήθεια), το να συμβουλευονται (δηλαδή) τους προσοδευμένους (στην αρετή). Αυτό μπορούμε να το μάθουμε και από πολλά άλλα μέρη της θεόπνευστης Γραφής, προπαντός όμως από την ιστορία του αγίου Σαμουήλ του προφήτη.

Αυτός, αν και (αφιερώθηκε) από νήπιο στο Θεό από τη μητέρα του και αξιώθηκε να συνομιλεί με το Θεό, δεν πίστεψε στο λογισμό του. Μολονότι μία και δύο φορές τον κάλεσε ο Θεός, τρέχει προς τον γέροντα Ηλεί, παίρνει οδηγίες απ' αυτόν και τον συμβουλεύεται πώς ν' αποκρίνεται στο Θεό (Α'Βας. 3:9). Και εκείνον, πού τον διάλεξε ο Θεός σαν άξιο Του, θέλει με τους κανόνες και τη διδαχή του γέροντα να καθοδηγείται, κι έτσι να οδηγηθεί στην ταπείνωση. Μά και τον Παύλο, πού τον κάλεσε ο ίδιος ο Χριστός και συνομίλησε μαζί του, ενώ μπορούσε αμέσως να του ανοίξει τα μάτια και να του δείξει την οδό της τελειότητας, τον στέλνει στον Ανανία και τον βεβαιώνει ότι θα μάθει απ' αυτόν την οδό της αλήθειας, λέγοντας: «Είσελθε εἰς την πόλιν, και λαληθήσεται σοι τι σε δεῖ ποιεῖν» (Πράξ. 9:6). Με τούτα μας διδάσκει ν' ακολουθούμε τις οδηγίες των προσδευμένων. Αφού και ο ίδιος ο απόστολος το διδάχθηκε αυτό, το εκπλήρωνε έπειτα με τα έργα του, εφόσον γράφει για τον εαυτό του: «Ανήλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἰδεῖν Πέτρον και Ἰάκωβον, και ανεθέμην αυτοῖς το ευαγγέλιον ὁ κηρύσσω, μήπως εἰς κενόν τρέχω ἢ ἔδραμον» (πρβλ. Γαλ. 1:18-19, 2:2). Αλίμονο! Το «σκεύος της εκλογής», αυτός που ανυψώθηκε ως τον τρίτο ουρανό και άκουσε από τον ίδιο το Θεό «άρρητα ρήματα», αυτός, πού πάντα τον συνόδευε η χάρη του Αγίου Πνεύματος, βεβαιώνοντας το λόγο της διδαχής του με τα θαύματα που ακολουθούσαν, αυτός ομολογεί πώς είχε ανάγκη από τις συμβουλές των αποστόλων πού προηγήθηκαν. Ποιος λοιπόν είναι τόσο αλαζόνας και υπερήφανος, ώστε να μη φρίττει ακούγοντας αυτά, και να μη φοβάται ν' ακολουθεί τη γνώμη του όπως φοβάται τη φωτιά της γέεννας και την αιώνια κόλαση; Γιατί σε κανέναν ο Κύριος δεν αποκαλύπτει το δρόμο της τελειότητας, παρά μόνο αν οδηγηθεί σ' αυτόν από πνευματικούς πατέρες. Όπως μας παραγγέλλει και με το στόμα του προφήτη:

«Επερώτησον τον πατέρα σου, και αναγγελεῖ σοι, τους πρεσβυτέρους σου, και ερουσί σοι» (Δευτ. 32:7).

Του αββά Ισαάκ

Αδελφέ, αν σφάλεις σ' ένα πράγμα, μην πεις ψέματα από ντροπή, αλλά βάλε μετάνοια λέγοντας (στον πλησίον), «Συγχώρεσέ με», και το σφάλμα σου εξαφανίζεται. Μην έχεις άλλα στο στόμα σου και άλλα στην καρδιά σου, γιατί ο Θεός δεν εμπαιίζεται, όλα τα βλέπει, και τα κρυφά και τα φανερά. Κάθε λογισμό λοιπόν και κάθε θλίψη και κάθε θέλημά σου και κάθε υποψία σου μην τα κρύψεις, αλλά φανέρωσέ τα ελεύθερα στο γέροντά σου. Και ό,τι ακούς απ' αυτόν, φρόντιζε να το εφαρμόζεις με πίστη. Έτσι ο πόλεμος γίνεται ελαφρότερος. Γιατί χαρά αλλού δεν βρίσκουνε τα πονηρά πνεύματα, παρά στον άνθρωπο πού κρατάει κρυφούς τους λογισμούς του, είτε είναι καλοί είτε κακοί.

Παράδωσε την καρδιά σου στην υπακοή των πατέρων σου, και η χάρη του Θεού θα κατοικήσει μέσα σου. Μη θεωρείς τον εαυτό σου συνετό, για να μην πέσεις στα χέρια των εχθρών σου. Το να σωπαίνεις και να μην εξαγορεύεις τους λογισμούς σου, δείχνει ότι ζητάς την τιμή του κόσμου και την άθλια δόξα του. Εκείνος όμως πού έχει το θάρρος να εξαγορεύει τους λογισμούς του στους πατέρες του, τους διώχνει μακριά του. Πάντα να παίρνει τη συμβουλή των πατέρων σου, και θα είσαι σ' όλη σου τη ζωή αναπαυμένος.

Από το Γεροντικό

Επισκεφθήκαμε κάποτε έναν από τους πατέρες και τον ρωτήσαμε:

- Αν κάποιος, πού πειράζεται από έναν λογισμό και βλέπει ότι νικιέται, διαβάξει συχνά-πυκνά όσα είπαν οι πατέρες για το λογισμό αυτό και προσπαθεί να τα εφαρμόσει, χωρίς όμως να το κατορθώνει απόλυτα, τι είναι προτιμότερο, να φανερώσει σε κάποιον από τους πατέρες το λογισμό του ή να προσπαθήσει μόνος του να εφαρμόσει όσα διάβασε και να περιοριστεί στην πληροφορία της δικής του συνειδήσεως;

- Έχει υποχρέωση, απάντησε ο γέροντας, να φανερώσει το λογισμό του σε άνθρωπο πού θα μπορέσει να τον ωφελήσει, και να μη βασιστεί μόνο στον εαυτό του. Γιατί δεν μπορεί κανείς να βοηθήσει τον εαυτό του, όταν μάλιστα ταλαιπωρείται από τα πάθη.

Να τι συνέβη σε μένα όταν ήμουνα νέος:

Είχα ένα ψυχικό πάθος πού με νικούσε. Ακούγοντας λοιπόν ότι ο αββάς Ζήνων είχε θεραπεύσει πολλούς, πού ήταν σε παρόμοια κατάσταση, αποφάσισα να πάω και να του μιλήσω. Ο σατανάς όμως με εμπόδιζε, βάζοντάς μου τη σκέψη: «Αφού ξέρεις τι πρέπει να κάνεις, εφάρμοσε όσα διαβάζεις, γιατί να πας και να ενοχλήσεις το γέροντα;» Κάθε φορά που αποφάσιζα, ωστόσο, να επισκεφθώ το γέροντα και να του μιλήσω, ο πόλεμος του πάθους υποχωρούσε, με τέχνασμα του πονηρού, για να μην πάω. Και όταν έπαιρνα την απόφαση να μην πάω, κυριευόμουνα πάλι από το πάθος. Σ' αυτή την παγίδα μ' έριχνε πολύ καιρό ο εχθρός, πού δεν ήθελε να φανερώσω το πάθος στο γέροντα. Αλλά και πολλές φορές, που πήγα αποφασισμένος να του πω το λογισμό μου, ο εχθρός δεν με άφηνε, γεννώντας μέσα στη καρδιά μου ντροπή και λέγοντάς μου μυστικά:

«Αφού ξέρεις πως πρέπει να θεραπευθείς, τι χρειάζεται να μιλήσεις σε κάποιον σχετικά; Άλλωστε εσύ δεν αδιαφορείς για τον εαυτό σου. Ξέρεις τι είπαν οι Πατέρες». Αυτά μου έβαζε στο νου ο αντίπαλος, για να μη φανερώσω το πάθος στο γιατρό και θεραπευθώ.

Ο γέροντας, από την άλλη μεριά, ενώ καταλάβαινε ότι είχα λογισμούς, δεν μου έκανε παρατήρηση, περιμένοντας να τους φανερώσω ο ίδιος. Με δίδασκε μόνο για τον σωστό τρόπο ζωής, και με άφηνε να φύγω.

Κάποτε όμως, γεμάτος θλίψη, είπα μέσα μου:

«Ως τότε, ταλαίπωρη ψυχή μου, δεν θα θέλεις να γιατρευτείς; Άλλοι έρχονται στο γέροντα από μακριά και θεραπεύονται, κι εσύ δεν ντρέπεσαι, να έχεις κοντά σου το γιατρό και να μη γίνεσαι καλά;»

Ζεστάθηκε έτσι η καρδιά μου και είπα μέσα μου:

«Ας πάω στο γέροντα, κι αν δεν βρω κανέναν (άλλον) εκεί, θα καταλάβω πως είναι θέλημα Θεού να του αποκαλύψω το λογισμό μου». Πράγματι, πήγα και δεν βρήκα κανέναν.

Ο γέροντας, όπως συνήθιζε, με νουθέτησε γύρω από τη σωτηρία της ψυχής και για το πώς θα καθαρθεί κανείς από τους ρυπαρούς λογισμούς. Εγώ από ντροπή

δεν του φανέρωσα πάλι τίποτα, κι ετοιμαζόμουν να φύγω. Σηκώθηκε, έκανε ευχή και με ξεπροβόδιζε, βαδίζοντας μπροστά μου, ως την εξώπορτα.

Τον ακολουθούσα από κοντά, ενώ με βασάνιζαν οι λογισμοί: Να μιλήσω ή να μη μιλήσω στο γέροντα;

Εκείνος στράφηκε, είδε πόσο βασανίζομουν από τους λογισμούς, με χτύπησε στο στήθος και μου είπε:

«Τι έχεις; Άνθρωπος είμαι κι εγώ!».

Μόλις είπε αυτά τα λόγια, νόμισα πώς η καρδιά μου ανοίχτηκε.

Πέφτω με το πρόσωπο στα πόδια του, παρακαλώντας τον με δάκρυα:

«Ελέησέ με!».

«Τι έχεις;», μου λέει ο γέροντας.

«Δεν ξέρεις τι έχω;», αποκρίθηκα.

«Εσύ πρέπει να το πεις!», είπε εκείνος.

Τότε λοιπόν, με πολλή ντροπή, του εξομολογήθηκα το πάθος μου. Και μου λέει:

«Γιατί ντρεπόσουν να μου το πεις τόσον καιρό; Δεν είμαι κι εγώ άνθρωπος; Θέλεις λοιπόν να σου φανερώσω αυτό που ξέρω;

Δεν έχεις ήδη τρία χρόνια, που έρχεσαι εδώ μ' αυτούς τους λογισμούς, και δεν τους αναφέρεις;»

Το ομολόγησα, κι έπεσα πάλι μπροστά του, παρακαλώντας τον:

«Ελέησέ με, για τον Κύριο!»

«Πήγαινε», μου είπε, «μην παραμελείς την προσευχή σου και μην κατακρίνεις κανέναν».

Πήγα πράγματι στο κελί μου και αφοσιώθηκα με επιμέλεια στην προσευχή μου.

Με τη χάρη του Χριστού και τις ευχές του γέροντα, ποτέ πια δεν ενοχλήθηκα από το πάθος εκείνο.

Είπε ο αββάς Αντώνιος:

- Ξέρω μοναχούς, πού έπεσαν μετά από πολλούς ασκητικούς κόπους κι έφτασαν ως την παράκρουση, επειδή στήριξαν τις ελπίδες τους μόνο στον αγώνα τους και δεν έδωσαν σημασία στην εντολή Εκείνου, που είπε:

«Επερώτησον τον πατέρα σου, και αναγγελεύει σοι, τους πρεσβυτέρους σου, και ερουσί σοι» (Δευτ. 32:7).

Είπε ο αββάς Μωϋσής:

- Ο μοναχός που έχει πνευματικό πατέρα, δεν έχει όμως υπακοή και ταπείνωση, και αυτόβουλα νηστεύει ή κάνει οτιδήποτε άλλο που θεωρεί καλό, δεν θ' αποκτήσει ποτέ καμία αρετή ούτε ξέρει τι είναι μοναχός.

Ένας γέροντας είπε:

- Αν σ' ενοχλούν ακάθαρτοι λογισμοί, μην τους κρύψεις, αλλά πες τους αμέσως στον πνευματικό σου πατέρα και έλεγξέ τους.

Γιατί όσο κρύβει ο άνθρωπος τους λογισμούς του, τόσο πληθαίνουν και δυναμώνουν.

Όπως δηλαδή το φίδι, μόλις βγει από τη φωλιά του, αμέσως φεύγει, έτσι και ο πονηρός λογισμός, μόλις φανερωθεί, αμέσως χάνεται.

Και όπως το σκουλήκι τρώει το ξύλο, έτσι και ο πονηρός λογισμός αφανίζει την καρδιά.

Όποιος φανερώνει τους λογισμούς του, γρήγορα θεραπεύεται. Όποιος όμως τους κρύβει, πάσχει από υπερηφάνεια.

Ας αποφεύγουμε όσους μας βλάπτουν.

Ας αποφεύγουμε όσους μας βλάπτουν, έστω κι αν είναι φίλοι ή για οποιοδήποτε λόγο απαραίτητοι. Σαν πρότυπα να έχουμε αυτούς που ασκούν την αρετή.

Του αββά Ησαΐα

Αν θέλεις ν' ακολουθήσεις τον Κύριό μας Ιησού Χριστό και να κρεμάσεις μαζί Του, πάνω στο σταυρό, τον παλιό σου εαυτό, πρέπει (πρώτα) να διώξεις από κοντά σου εκείνους που σε κατεβάζουν από το σταυρό, (έπειτα) να ετοιμαστείς για να υπομείνεις ταπεινώσεις, και (τέλος), να αναπαύεις τις καρδιές εκείνων που σε στενοχωρούν.

Του αββά Ισαάκ

Φίλος άμναλος και επιπόλαιος είναι πηγή βλάβης, ενώ η συναναστροφή με συνετούς είναι πηγή γλυκύτητας.

Τσακίζει την καρδιά η συντροφιά με ασύνετους. Καλύτερα να κατοικήσεις μαζί με θηρία, παρά με ανθρώπους κακότροπους.

Κάθισε μαζί με γύπες, παρά με πλεονέκτη και αχόρταγο. Γίνε φίλος με φονιά, παρά με φιλόνικο.

Μίλησε με χοίρο, παρά με κοιλιόδουλο άνθρωπο, γιατί είναι καλύτερη η γούρνα των χοίρων από στόμα λαίμαργο και αχόρταγο.

Κάθισε ανάμεσα σε λεπρούς, παρά ανάμεσα σε υπερήφανους.

Του αγίου Εφραίμ

Αγαπητέ, αν δεις τους παλαιότερους μοναχούς να είναι αμελείς, πρόσεχε και φύλαγε τον εαυτό σου, μην τυχόν τους μιμηθείς και ακολουθήσεις το δρόμο τους, και έτσι κληρονομήσεις κι εσύ μαζί μ' εκείνους την αιώνια κόλαση. Πρόσεξε πάλι, μην τυχόν, με το να γίνεις αγωνιστής, υπερηφανευθείς απέναντί τους και πέσεις στην έπαρση, οπότε θα βρεθείς στα χέρια του εχθρού. Πρόσεχε λοιπόν τον εαυτό σου και προφύλαξε με πολλή επιμέλεια την ψυχή σου. Γιατί εμείς ούτε θα δικαιωθούμε ούτε θα κατακριθούμε από τα έργα των άλλων. Όταν θα οδηγηθούμε μπροστά στον Κριτή γυμνοί και ξεσκεπασμένοι, ο καθένας μας θα δώσει λόγο για τον εαυτό ου και θα σηκώσει το βάρος των δικών του αμαρτιών. Γι αυτό είναι καλό να προσέχουμε πάντα τον εαυτό μας και να μιμούμαστε εκείνους που ζουν σύμφωνα με το θέλημα του Θεού, παρατηρώντας τους και προσπαθώντας να τους μοιάσουμε.

Αντίθετα, εκείνους που παραμελούν τη σωτηρία τους και φροντίζουν μόνο για την εξωτερική τους εμφάνιση και συμπεριφορά, μην τους ζηλεύεις, για να μη μοιάσεις σε στρατιώτη που αιχμαλωτίστηκε από τους αντιπάλους, και τώρα, ενώ έχει το σφράγισμα του βασιλιά, είναι υποδουλωμένος στους εχθρούς Του. Γιατί

είναι αδιάψευστος εκείνος που είπε: «Αμήν λέγω υμίν, ότι πᾶς ο ποιῶν την αμαρτίαν δούλος ἐστί της αμαρτίας» (Ιω. 8:34).

Η εμφάνιση είναι, θα λέγαμε, τα φύλλα, ενώ τα έργα οι καρποί. Μη δώσεις λοιπόν σημασία στην εξωτερική εμφάνιση και θελήσεις να μιμηθείς τέτοιους ανθρώπους, με τη δικαιολογία ότι τάχα δεν είσαι εσύ καλύτερος απ' αυτούς που πέφτουν στα πάθη. Στοχάσου αυτά που λέει η Γραφή, ότι «εν μεγάλη οικία οὐκ ἔστι μόνον σκευὴ χρυσά και αργυρά, αλλά και ξύλινα και οστράκινα, και ἄ μὲν εἰς τιμὴν, ἄ δε εἰς ατιμίαν» (Β' Τιμ. 2:20). Αν λοιπόν παρακούσεις τον Κύριο και εκτελέσεις τα έργα της αμαρτίας, θα είσαι σκευὸς χωρὶς αξία. Αν όμως εκτελέσεις τα έργα του Κυρίου, θα είσαι εκλεκτὸ σκευὸς «εἰς τιμὴν, ηγιασμένον και εὐχρηστον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον αγαθὸν ητοιμασμένον» (Β' Τιμ. 2:21).

Αγάπα την καλή συναναστροφή και ἀπόφευγε την κακή. Γιατί ούτε ο μάγος ούτε ο ληστής ούτε ο τυμβωρύχος γεννήθηκαν τέτοιοι, αλλά ἔμαθαν τα εγκλήματα ἀπὸ ανθρώπους, πού ο διάβολος τους διέστρεψε τη διάνοια. Ο Θεός ὅλα τα ἔκανε πολὺ καλά (Γεν. 1:31).

Να μη σ' ευχαριστοῦν λοιπὸν τα λουτρά και τα ποτά και οι θόρυβοι της αγοράς και οι ἀπολαύσεις, για να μην πέσεις σε φοβεροὺς κινδύνους. Να θυμάσαι πάντα την οδὴν των αμαρτωλῶν, και να φοβάσαι μήπως κι εσύ σε λίγο καταδικαστείς στις ἴδιες τιμωρίες.

Δεν ἔτυχε ποτέ να μπεις σε σπίτι, ὅπου πενθούσαν (κάποιον νεκρό), και μόλις ἀκουσες το θρήνο και τα κλάματα, να βγεις βιαστικά ἀπὸ κει μέσα; Ἀπὸ τα πρόσκαιρα λοιπὸν πρέπει να συμπεραίνεις για τα αἰώνια. Γιατί λέει (η Γραφή): «Δίδου σοφὴν ἀφορμὴν, και σοφώτερος ἔσται» (Παροιμ. 9:9).

Να δέχεσαι χωρὶς δυσφορία τις ἐντολές του Θεοῦ και να ἀποκρούεις ἔξυπνα τα τεχνάσματα του διαβόλου.

Να κόβεις τις βλαβερές συναναστροφές για να ἔχεις εσωτερική ηρεμία.

Ο εχθρὸς φροντίζει να οπλίζει τους ἀμελέστερους ἀδελφούς ἐναντίον των αγωνιστῶν.

Οι αγωνιστές ὁμως, αν προσέχουν, βρίσκουν ωφέλεια μέσω των ἀμελεστέρων, σηκώνοντας τις ἀδυναμίες τους για χάρη του Κυρίου.

Εκείνος που σπλαχνίζεται τον πλησίον, θα βρει σπλαχνικό τον Κύριο ἀπέναντί του.

Ἀντίθετα «η κρίσις» θα είναι «ἀνέλεος τῷ μη ποιήσαντι ἔλεος» (Ιακ. 2:13).

Να μη συνεργήσεις με κανέναν ἀδελφὸ σου στη διάπραξη αμαρτίας.

Φρόντισε μάλιστα, αν μπορείς, να λυτρώσεις κι εκείνον απ' αυτή, για να ζήσει (αἰώνια) η ψυχή σας μαζί με τον Κύριο.

Ἄς είναι ο φόβος του Θεοῦ συνεχῶς μπροστά στα μάτια σου, και η αμαρτία δεν θα σε νικήσει.

Ἀδελφοί, πρέπει να προσέχουμε ἀπὸ κακή συμβουλή. Γιατί σήμερα με τους περισσότερους ανθρώπους συμβαίνει ὅτι με δυο λαμπροφορεμένους, που βαδίζουν μαζί στην αγορά, και πού απ' αυτούς ο ἕνας σκοντάφτει ἀπὸ

απροσεξία, πέφτει στη λάσπη, καταλερώνει την υπέροχη στολή του, κι έπειτα, κινήμενος από το φθόνο, επιδιώκει να ρίξει και τον άλλο στο βούρκο, ώστε να μην έχει μόνο αυτός άσχημη εμφάνιση. Έτσι και όσοι έπεσαν από την αρετή, αγωνίζονται να ρίξουν και τους άλλους, για να μη ζουν μόνο αυτοί μέσα στο βούρκο. Μιλούν μάλιστα ταπεινά και απαντούν γλυκά, για ν' απομακρύνουν σιγά-σιγά από τη σωφροσύνη αυτούς που τους ακούνε, και να τους ρίξουν σε όμοιο με τον δικό τους βόθρο. Και όχι μόνο δεν διστάζουν να κάνουν οι ίδιοι αισχρά έργα, αλλά και τον πλησίον τους προτρέπουν σ' αυτά, λέγοντας: «Γιατί μας αποφεύγεις; Επειδή είμαστε αμαρτωλοί; Δεν ξέρεις, ότι η ζωή αυτή είναι ένα "πέσε-σήκω;"» Και δεν ντρέπονται να λένε τέτοια λόγια και άλλα παρόμοια. Γιατί; Επειδή αυτοί έχουν πέσει πια στην αμαρτία και δεν θέλουν να σηκωθούν, όπως είπα. Αλλά και σκάνδαλο γίνονται στους πολλούς και αιτία πτώσεως και διαφθοράς και χρησιμοποιούνται σαν δόλωμα στο αγκίστρι του διαβόλου. Επιδιώκουν να εξαπατήσουν τις αστήρικτες ψυχές και να τις παρασύρουν στην ίδια καταστροφή. Γι αυτό να φυλάγεσαι από κάτι τέτοιους τύπους, αγαπητέ μου, μην τυχόν σε ελκύσουν με τα γλυκά τους λόγια και σε στείλουν στην αιώνια κόλαση, όπου θα πάνε και οι ίδιοι.

Από το Γεροντικό

Ένας γέροντας είπε:

- Αν σταθείς σ' έναν τόπο και δεις εκεί κάποιους να καλοπερνούν, μην τους ζυγώσεις.

Αν όμως υπάρχει άλλος, πού είναι φτωχός και δεν έχει ούτε ψωμί, πλησίασέ τον, και θα βρεις (ψυχική) ανάπαυση.

Ο αββάς Αγάθων είπε:

- Αν υπάρχει κάποιος που μου είναι πολύ αγαπητός, και καταλάβω ότι με παρασύρει σε κάποιο ελάττωμα, τον απομακρύνω από κοντά μου.

Ένας γέροντας είπε:

- Πρέπει να φεύγουμε μακριά απ' όλους όσοι δουλεύουν στην αμαρτία, έστω κι αν είναι φίλοι ή συγγενείς μας, έστω ακόμα κι αν έχουν το ιερατικό ή το βασιλικό αξίωμα. Γιατί η απομάκρυνση απ' όσους δουλεύουν στην αμαρτία, μας χαρίζει την παρησία στο Θεό και τη φιλία Του.

Από πού ν' αρχίζουμε την άσκηση

Από πού ν' αρχίζουμε την άσκηση; Οι αρχάριοι έχουν ανάγκη από υπομονή και επιμονή, γιατί η αρετή στην αρχή φαίνεται δύσκολη, ύστερα όμως αποδεικνύεται εύκολη.

Του αββά Ισαάκ

Μακάριοι είναι εκείνοι πού ζώστηκαν την υπομονή και την ελπίδα και κρίχθηκαν στη θάλασσα των θλίψεων για την αγάπη του Θεού με απλότητα, χωρίς να το πολυξετάσουν, χωρίς να δειλιάσουν από το σάλιο και τα κύματα, που σηκώνονται μπροστά τους, και χωρίς να λιποψυχήσουν από τη θαλασσοταραχή. Αυτοί βρίσκουν γρήγορα σωτηρία στο λιμάνι της βασιλείας και αναπαύονται στα σκηνώματα εκείνων πού κοπίασαν με καλό τρόπο και αγάλλονται μέσα στην ευφροσύνη – γέννημα της ελπίδας τους.

Όσοι τρέχουν με ελπίδα στον ανώμαλο και δύσκολο δρόμο (της σωτηρίας), δεν γυρίζουν πίσω ούτε χρονοτριβούν για να ξεετάσουν την αιτία της δυσκολίας. Όταν πια περάσουν το δρόμο και φτάσουν καλά στο τέρμα, τότε μόνο σκέφτονται τις δυσκολίες και τις ανωμαλίες του δρόμου και ευχαριστούν το Θεό, πού τους γλίτωσε από τόσα και μεγάλα κακά, χωρίς και οι ίδιοι να γνωρίζουν το πώς.

Αντίθετα, από αυτούς που κάνουν πολλές σκέψεις και θέλουν τόσο πολύ να πιστεύουν πώς είναι σοφοί και παραδίνονται στις περιπλανήσεις των λογισμών τους και προπαρασκευάζονται με τη δειλία και θέλουν να προβλέψουν τις αιτίες πού ίσως θα τους προξενήσουν βλάβη, οι περισσότεροι (λέω απ' αυτούς) βρίσκονται να κάθονται πάντα στην εξώπορτα των σπιτιών τους. Πραγματικά, για κάτι τέτοιους είναι πού λέει η Γραφή: «Λέγει οκνηρός αποστελλόμενος εἰς ὁδόν, λέων εν ταῖς ὁδοῖς, ἐν δε ταῖς πλατείαις φονευταί» (Παροιμ. 26:13). Είναι σαν κι αυτούς που είπαν: «Εκεί εωράκαμε τους γίγαντας και ἤμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ακρίδες» (Αριθ. 13:34). Αυτοί είναι πού θέλουν πάντα να παρουνσιάζονται σοφοί, αρχή όμως ποτέ δεν αποφασίζουν να βάλουν.

Η πολλή σοφία να μη γίνει παγίδα μπροστά σου και αιτία να γλιστρήσεις. Στήριξε το θάρρος σου στο Θεό, πλησίασε και άρχισε να βαδίζεις με τον πρώτο θερμό ζήλο σου πάνω στον αιματοβαμμένο δρόμο, χωρίς να φροντίζεις καθόλου για το σώμα σου και χωρίς να ξεετάζεις περιττές λεπτομέρειες, για να μη βρεθείς γυμνός από τη γνώση του Θεού. Γιατί και ο γεωργός πού φοβάται ή περιμένει να έρθουν (ευνοϊκοί) άνεμοι, ποτέ δεν θα σπείρει. Προτιμότερος είναι ο θάνατος για χάρη του Θεού, παρά μια ζωή γεμάτη ντροπή και οκνηρία.

Εσύ λοιπόν, όταν θελήσεις ν' αρχίσεις έργο Θεού, πρώτα να δώσεις υπόσχεση στο Θεό, σαν να μην έχεις πια ζωή σ' αυτόν τον κόσμο, σαν ετοιμασμένος για θάνατο, σαν άνθρωπος πού έχει χάσει κάθε ελπίδα στην παρούσα ζωή. Αυτό να κρατάς στο νου σου, κι έτσι θα μπορέσεις, με τη βοήθεια του Θεού, ν' αγωνιστείς και να νικήσεις. Γιατί η ελπίδα της ζωής αυτής δημιουργεί στο λογισμό χαύνωση, και δεν αφήνει τον άνθρωπο να προκόψει σε τίποτα καλό. Να μην αρχίσεις,

επομένως, την εργασία του καλού έργου με διψυχία, πού οδηγεί στη χαυνότητα, για να μη φτάσει να γίνει ανώφελος ο κόπος σου και αφόρητη η εργασία της (πνευματικής) καλλιέργειάς σου. Άρχισε το αγαθό με ανδρεία και αδίστακτη πίστη στο Θεό, αφού γνωρίζεις ότι ο Κύριος είναι ελεήμων και έτοιμος πάντα να βοηθήσει αυτούς πού Τον επιζητούν. Μα και γενναιόδωρος μισθαποδότης γίνεται, δίνοντάς μας τη χάρη Του όχι ανάλογα με την εργασία μας, αλλ' ανάλογα με την προθυμία και την πίστη των ψυχών μας. Γιατί Αυτός είναι που λέει: «Ως επίστευσας γενηθήτω σοι» (Ματθ. 8:13).

Όποιος λοιπόν θέλει να έρθει πίσω Του, ας απαρνηθεί τον εαυτό του, όπως είπε Εκείνος (Ματθ. 16:24), και έτσι μόνο θα μπορέσει να σηκώσει το σταυρό και να Τον ακολουθήσει. Γιατί ο σταυρός αυτό φανερώνει, ότι δηλαδή είμαστε έτοιμοι για κάθε θλίψη και για κάθε κακοπάθεια, ακόμα και γι αυτόν το θάνατο.

Του αββά Ζωσιμά

Η χάρη του Θεού ακολουθεί πάντα την προαίρεσή μας. Και με τη χάρη κατορθώνουμε κάθε αγαθό. Εμείς όμως δεν ζητάμε να κάνουμε αρχή στο αγαθό ούτε δείχνουμε μεγάλη και πρόθυμη προαίρεση, ώστε να ελκύσουμε τη χάρη του Θεού σε βοήθειά μας. Αλλά κι αν ποτέ φανούμε ότι δείχνουμε κάποια προαίρεση, είναι νωθρή, ασήμαντη και ανάξια να λάβει κάποιο αγαθό από το Θεό.

Δεν ξέρουμε ότι ολόκληρος ο πνευματικός αγώνας μας είναι σαν τη σπορά και την καρποφορία; Ο γεωργός δηλαδή σπέρνει το χωράφι του, ύστερα όμως περιμένει το έλεος του Θεού. Και ο Θεός στη συνέχεια, στέλνει τη δωρεά Του, προξενώντας βροχές στον κατάλληλο καιρό και ευνοϊκούς ανέμους, κάνοντας να φυτρώσουν και ν' αυξηθούν και να τελειοποιηθούν τα σπέρματα πού έριξε ο γεωργός στη γη, και βοηθώντας τον έτσι να κερδίσει πολλά από τα λίγα.

Έτσι κι εμείς, αν σπείρουμε στα καλά έργα πλούσια και μεγαλόψυχη προαίρεση, τότε και η χάρη, πού θα βρούμε από το Θεό, θα είναι ανάλογη. Μ' αυτή θα μπορέσουμε στη συνέχεια, χωρίς πίεση και κόπο, να κατορθώσουμε όλα τα αγαθά.

Το ίδιο βλέπουμε να συμβαίνει και στις τέχνες. Εκείνος δηλαδή που έρχεται για να μάθει μια τέχνη, στην αρχή κοπιάζει και δυσκολεύεται και πολλές φορές αποτυχαίνει. Δεν χάνει όμως το κουράγιο του ούτε απογοητεύεται, αλλά πάλι προσπαθεί. Όσες φορές κι αν αποτύχει, άλλες τόσες ζητάει να διορθωθεί, φανερώνοντας έτσι στο μάστορα την προαίρεσή του. Αν όμως λιποψυχήσει και κάνει πίσω, δεν μαθαίνει τίποτα. Έτσι, καθώς συχνά κάνει σφάλματα και διορθώνεται από το μάστορα και πάλι επιμένει και εργάζεται με κόπο και υπομονή, σιγά-σιγά μαθαίνει καλά την τέχνη. Και τότε κάνει άνετα τη δουλειά του και βγάζει μ' αυτή το ψωμί του.

Έτσι πρέπει να κάνει κι αυτός πού θέλει να καταπιαστεί με την εργασία κάποιας αρετής: Πρώτα δηλαδή να δείξει μεγάλη γενναιότητα και καλή προαίρεση, κι έπειτα να ασχολείται υπομονετικά με την εργασία του αγαθού, ζητώντας τη βοήθεια και την προστασία του Θεού. Να μη λιποψυχεί ούτε ν' απελπίζεται από τις πτώσεις και να εγκαταλείπει τον αγώνα – γιατί έτσι δεν θα μπορέσει να

πετύχει ποτέ κάτι καλό -, αλλά, όσες φορές κι αν πέφτει, να ξανασηκώνεται, να τροφοδοτεί την προθυμία του με την ελπίδα στο Θεό και να περιμένει το έλεός Του. Αυτό δηλαδή είναι εκείνο που είπε ο αββάς Μωϋσής: «Η δύναμη αυτών που θέλουν ν' αποκτήσουν τις αρετές, εδώ φαίνεται: «Αν πέσουν, να μη λιποψυχήσουν, αλλά να προσπαθήσουν πάλι».

Του αγίου Διαδόχου

Ο δρόμος της αρετής, σ' εκείνους που αρχίζουν ν' αγαπούν την ευσέβεια, φαίνεται πολύ σκληρός και σκοτεινός, όχι γιατί είναι πράγματι τέτοιος, αλλά γιατί η φύση του ανθρώπου, από τη γέννησή του κιόλας, έρχεται σε επαφή με την άνεση των ηδονών. Σ' εκείνους όμως που μπόρεσαν να φτάσουν ως τη μέση του δρόμου, φαίνεται ευχάριστη και πολύ ξεκούραστη, γιατί, με τη συνέργια του αγαθού, έχει υποταχθεί η κακία στη συνήθεια της αρετής και χάνεται μαζί με την ανάμνηση των παράλογων ηδονών. Γι αυτό η ψυχή βαδίζει στο εξής με ευχαρίστηση το δρόμο των αρετών. Να γιατί ο Κύριος, προτρέποντάς μας στην οδό της σωτηρίας, λέει: «Τι στενή και τεθλιμμένη η οδός η απάγουσα εις την βασιλείαν, και ολίγοι δι' αυτής εισπορεύονται» (πρβλ. Ματθ. 7:14). Σ' εκείνους όμως που με θερμή διάθεση αποφασίζουν την τήρηση των αγίων εντολών Του, λέει: «Ο ζυγός μου χρηστός και το φορτίον μου ελαφρόν εστί» (Ματθ. 11:30).

Πρέπει λοιπόν από την αρχή του πνευματικού αγώνα να βιάζουμε τη θέλησή μας στην εργασία των αγίων εντολών του Θεού, ώστε ο αγαθός Κύριος, βλέποντας το σκοπό και τον κόπο μας και ότι έχουμε την προαίρεση να υπηρετήσουμε ολοπρόθυμα τις ένδοξες βουλές Του, να μας στείλει έτοιμο το άγιο θέλημά Του. Γιατί από τον Κύριο ετοιμάζεται η θέλησή μας (Παροιμ. 8:35), ώστε με πολλή χαρά να εργαζόμαστε ακατάπαυστα το αγαθό. Τότε πράγματι θα αισθανθούμε, ότι «ο Θεός έστιν ό ενεργών έν ημίν και το θέλειν και το ενεργείν υπέρ της ευδοκίας» (Φιλιπ. 2:13).

Του αββά Μάρκου

Κάθε βαπτισμένος ορθόδοξα έλαβε μυστικά όλη τη χάρη, την ενέργεια της οποίας αισθάνεται στο εξής ανάλογα με την εργασία των εντολών.

Εντολή του Χριστού που εκτελείται με επίγνωση, δηλαδή με ορισμένο σκοπό, χαρίζει παρηγοριά ανάλογη με τις οδύνες της καρδιάς.

Του αββά Ησαΐα

Αδελφέ, μη λιποψυχήσεις μπροστά σε κανέναν κόπο, για να μην περάσουν μέσα σου οι ενέργειες του εχθρού. Γιατί όπως ακριβώς ένα ερειπωμένο σπίτι έξω από την πόλη γίνεται τόπος ακαθαρσιών, έτσι και η ψυχή του σκνηρού αρχάριου γίνεται κατοικητήριο κάθε ακάθαρτου πάθους.

Από το Γεροντικό

Ένας γέροντας είπε:

- Το να βιάζουμε σε όλα τον εαυτό μας (για να κατορθώσουμε την αρετή), αυτός είναι ο δρόμος που οδηγεί στο Θεό.

Ο ίδιος γέροντας είπε:

- Αυτός που βιάζει τον εαυτό του για το Θεό, είναι όμοιος με τον ομολογητή της πίστεως.

Μερικοί αδελφοί ρώτησαν έναν από τους πατέρες:

- Πώς η ψυχή δεν προστρέχει στις επαγγελίες που έδωσε ο Θεός με τις άγιες Γραφές, αλλά παραστρατίζει προς τα ακάθαρτα;

Και ο γέροντας απάντησε:

- Νομίζω ότι δεν γεύθηκε ακόμα τα επουράνια, και γι αυτό ποθεί τα ακάθαρτα.

Ένας αδελφός είπε στον αββά Ποιμένα:

- Το σώμα μου αδυνάτισε, αλλά τα πάθη μου δεν αδυνατίζουν.

- Τα πάθη μοιάζουν με αγκαθωτά φυτά, αποκρίθηκε ο γέροντας. Αυτό σημαίνει, ότι, όπως ακριβώς εκείνος που θέλει να ξεριζώσει τα φυτά αυτά, πληγώνει και ματώνει τα χέρια του, έτσι και εκείνος που θέλει να ξεριζώσει τα πάθη του, έχει ανάγκη από ιδρώτες και κόπους.

Από το βίο της αγίας Συγκλητικής

Η μακαρία Συγκλητική έλεγε, ότι περιμένει μεγάλος αγώνας αυτούς που έρχονται κοντά στο Θεό, και ότι στις αρχές απαιτείται πάρα πολύς κόπος, μετά όμως ακολουθεί χαρά απεριγράπτη. Όπως δηλαδή εκείνοι που θέλουν να ανάψουν φωτιά, στην αρχή πνίγονται από τον καπνό και δακρύζουν, ύστερα όμως κατορθώνουν αυτό που θέλουν, έτσι ακριβώς κι εμείς, αν θέλουμε ν'ανάψουμε στις καρδιές μας τη θεϊκή φωτιά, ας αγωνιζόμαστε να το πετύχουμε με δάκρυα και κόπο. Γιατί λέει ο Κύριος: «Πύρ ήλθον βαλείν επί την γήν, και τι θέλω εί ήδη ανήφθη!» (Λουκ. 12:49). Μερικοί όμως, από αμέλεια, ενώ κοπίασαν λιγάκι και υπέμειναν τον καπνό, δεν άναψαν τη φωτιά, επειδή εγκατέλειψαν σύντομα την προσπάθεια και δεν έδειξαν μέχρι τέλος καρτερία και υπομονή.

Οι δαίμονες πολεμούν τους σθεναρούς αγωνιστές.

Οι δαίμονες πολεμούν τους σθεναρούς αγωνιστές, ενώ αδιαφορούν για τους αμελείς. Όσοι αγωνίζονται, βρίσκουν συνεργό το Θεό στους πολέμους πού παραχωρούνται για το πνευματικό τους συμφέρον.

Από το Γεροντικό

Ένας αδελφός, που πειραζόταν από τους δαίμονες, πήγε σε κάποιον γέροντα και του φανέρωσε τους πειρασμούς πού δοκίμαζε. Κι ο γέροντας του λέει:

- Αδελφέ, να μη σε φοβίζουν οι πειρασμοί πού σου συμβαίνουν, γιατί όσο βλέπουν οι εχθροί την ψυχή ν' ανεβαίνει και να ενώνεται με το Θεό, τόσο οργίζονται και λιώνουν από το φθόνο τους. Είναι, άλλωστε, αδύνατον να μην παραβρίσκονται ο Θεός και οι άγγελοί Του, όταν ο άνθρωπος πειράζεται και ζητάει χέρι βοήθειας. Εσύ λοιπόν μη σταματάς να σηκώνεις πάντα το βλέμμα σου προς Αυτόν και να ζητά τη βοήθειά Του με ταπείνωση, έχοντας συνάμα στο νου σου, κατά την ώρα του πειρασμού, την ακαταμάχητη δύναμη Εκείνου, τη δική μας αδυναμία και του εχθρού μας τη σκληρότητα. Έτσι σύντομα θα σε βοηθήσει ο Θεός.

Ο Αββάς Ποιμήν είπε για τον Αββά Ιωάννη τον Κολοβό, ότι παρακάλεσε το Θεό και έφυγαν από πάνω του τα πάθη, κι έτσι ησύχασε. Πήγε λοιπόν σ' ένα γέροντα και του είπε:

«Βλέπω τον εαυτό μου να αναπαύεται (ψυχικά) και να μην έχει κανένα πόλεμο».

Και ο γέροντας του λέει:

«Πήγαινε και παρακάλεσε το Θεό να σου έρθει πάλι ο πόλεμος, γιατί με τους πολέμους προκόβει η ψυχή».

Παρακάλεσε λοιπόν (το Θεό ο αββάς Ιωάννης να ξαναγυρίσει ο πόλεμος), και ποτέ πια δεν προσευχήθηκε να του φύγει, αλλά έλεγε: «Κύριε, δώσε μου υπομονή στους πολέμους».

Ένας γέροντας είπε:

- Αν μας συγχωρεί ο Θεός, μολονότι κάνουμε τόσα κακά, μακροθυμώντας απέναντί μας, δεν θα μας βοηθήσει, πολύ περισσότερο, αν θελήσουμε να κάνουμε τα καλά;

Του αγίου Μαξίμου

Λένε ότι για πέντε αιτίες παραχωρεί ο Θεός να πολεμούμαστε από τους δαίμονες.

Και πρώτη είναι, λένε, ν' αποκτήσουμε τη διάκριση της αρετής και της κακίας, καθώς μας πολεμούν και τους πολεμάμε.

Δεύτερη, ν' αποκτήσουμε την αρετή με πόλεμο και κόπο, κι έτσι να την έχουμε βέβαιη και σταθερή.

Τρίτη, να μην υψηλοφρονούμε, καθώς προοδεύουμε στην αρετή, αλλά να μάθουμε να ταπεινοφρονούμε.

Τέταρτη, να μισήσουμε τελείως την κακία, αφού τη γνωρίσουμε με τα παθήματά μας.

Πέμπτη και κυριότερη απ' όλες, να μην ξεχνάμε, αφού αποκτήσουμε την απάθεια, ούτε τη δική μας αδυναμία ούτε τη δύναμη Εκείνου πού μας βοήθησε.

Του αββά Ισαάκ

Όταν θελήσεις να κάνεις αρχή καλού έργου, πρώτα να ετοιμάσεις τον εαυτό σου για την αντιμετώπιση των πειρασμών, πού πρόκειται να έρθουν εναντίον σου. Γιατί ο εχθρός, όταν δει κάποιον ν' αρχίζει με θερμή πίστη μια θεάρεστη ζωή, συνηθίζει να του επιτίθεται με διάφορους και φοβερούς πειρασμούς, ώστε να δειλιάσει απ' αυτούς ο άνθρωπος και να εγκαταλείψει την καλή του πρόθεση. Και παραχωρεί ο Θεός να πέσει σε πειρασμούς για να χτυπήσεις επίμονα τη θύρα (του ελέους) Του και για να ριζώσει μέσα στο νου σου, από το φόβο των θλίψεων, η μνήμη Εκείνου, και για να Τον πλησιάσεις με τις προσευχές, ώστε ν' αγιαστεί έτσι η καρδιά σου από την ακατάπαυστη ενθύμησή Του. Και όταν Τον επικαλείσαι, θα σε ακούσει. Και θα μάθεις έτσι, ότι ο Θεός είναι αυτός πού σε λυτρώνει. Και τότε θα νιώσεις την παρουσία Εκείνου πού σ' έπλασε και σε δυναμώνει και σε προστατεύει. Γιατί η σκέπη και η πρόνοια του Θεού αγκαλιάζει όλους τους ανθρώπους. Δεν γίνεται όμως ορατή παρά μόνο σ' εκείνους πού καθάρισαν τον εαυτό τους από την αμαρτία και είναι συνεχώς προσηλωμένοι στο Θεό. Εξαιρετικά μάλιστα φανερώνεται σ' αυτούς η βοήθεια και η πρόνοια του Θεού, όταν μπουν σε μεγάλη δοκιμασία για χάρη της αλήθειας, γιατί τότε την αισθάνονται πολύ καθαρά με την αίσθηση του νου.

Μερικοί, που είδαν αυτή (τη βοήθεια) και με τα σωματικά τους μάτια, ανάλογα με τις δοκιμασίες, και διαπίστωσαν έτσι τη συμπαράσταση του Θεού, υποκινήθηκαν απ' αυτή σε γενναίες πράξεις, όπως μαθαίνουμε για τον Ιακώβ και τον Ιησού του Ναυή και τους Τρεις Παίδες και τον απόστολο Πέτρο και τους άλλους αγίους, που άθλησαν για το Χριστό. Σ' αυτούς (η θεία βοήθεια) ήταν ολοφάνερη, έχοντας ανθρώπινη μορφή, δίνοντάς τους θάρρος και προετοιμάζοντάς τους για τον αγώνα της ευσέβειας. Αλλά και στους πατέρες, πού έζησαν στην έρημο και έδωξαν από κει τους δαίμονες και έγιναν κατοικητήρια αγγέλων, και σ' αυτούς παρουσιάζονταν συνεχώς οι άγιοι άγγελοι και με κάθε τρόπο τους βοηθούσαν και τους συμπαραστέκονταν σε όλα και τους στήριζαν και τους λύτρωναν από τους πειρασμούς, πού οι άγριοι δαίμονες τους προξενούσαν. Αλλά και μέχρι σήμερα δεν απομακρύνεται η βοήθεια του Θεού από τους ανθρώπους που ολοκληρωτικά αφιερώθηκαν στα έργα που Εκείνος ευαρεστείται, αλλά βρίσκεται κοντά σε όλους όσοι Τον επικαλούνται.

Συχνά η Θεία χάρη διδάσκει.

Συχνά η θεία χάρη διδάσκει, μέσω απλών ανθρώπων, αυτά που πρέπει, σε όσους εμπιστεύονται την πρόνοια του Θεού. Οι ταπεινοί καταδέχονται να διδάσκονται και από τους τυχαίους.

Από το Γεροντικό

Ο αββάς Μακάριος έλεγε, πώς όταν ήταν νέος, επειδή κάποτε έπεσε σε ακηδία, βγήκε έξω από το κελλί του, στην έρημο, με τον εξής λογισμό:

«Όποιον κι αν συναντήσεις, ρώτησέ τον κάτι πού θα σε ωφελήσει.

Βρήκε λοιπόν ένα παιδί πού έβοσκε βόδια, και του λέει:

- Παιδί μου, πεινάω. Τι να κάνω;
- Έ, να φας! αποκρίθηκε εκείνο.
- Έφαγα και πάλι πεινάω, είπε ο αββάς.
- Να ξαναφάς, του λέει το παιδί.
- Πολλές φορές έφαγα, και όμως πεινάω πάλι.

Τότε το παιδί τον ρωτάει (με απλότητα):

- Μήπως είσαι γάιδαρος, γέροντα, και γι αυτό θέλεις όλο να τρως;

Ωφελημένος (απ' αυτό ο αββάς), σηκώθηκε κι έφυγε.

Ένας γέροντας είπε:

- Προτιμώ να διδαχθώ παρά να διδάξω.

Από το βίο του αγίου Αρσενίου

Ο μέγας Αρσένιος ήταν άνθρωπος μεγάλης παιδείας, τόσο κοσμικής όσο και χριστιανικής. Θα μπορούσαμε να πούμε πώς ξεπερνούσε όλους τους συγχρόνους του σε πολυμάθεια και σε αρετή. Γι αυτό και ο βασιλιάς Θεοδόσιος τον διάλεξε ανάμεσα σε όλους τους τότε (μορφωμένους) ανθρώπους ως παιδαγωγό για τους γιους του Ονώριο και Αρκάδιο. Μολονότι όμως και τόσο μορφωμένος ήταν, αλλά και στη Σκήτη, όπου ασκήθηκε πολύ καιρό, απέκτησε ακόμα περισσότερη θεία γνώση, είχε τόσο μεγάλη ταπείνωση, πού δεν ντρεπόταν να ρωτάει και τους πιο απαίδευτους και να παίρνει από αυτούς κάθε δυνατή ωφέλεια.

Κάποτε ρωτούσε έναν Αιγύπτιο μοναχό και του ζητούσε πληροφορίες γύρω από τους λογισμούς.

Κάποιος, πού τον είδε, παραξενεύτηκε από το γεγονός και ζήτησε να μάθει την αιτία.

- Δεν αρνούμαι, απάντησε εκείνος, πώς είμαι κάτοχος σημαντικής παιδείας.

Ομολογώ όμως ότι δεν έχω μάθει ακόμα ούτε το αλφάβητο αυτού του αμόρφωτου.

Με τον υπαινιγμό εκείνον εννοούσε την κατά Θεόν πράξη και γνώση.

Από το βίο του αγίου Παχωμίου

Ο μέγας Παχώμιος χαιρόταν πολύ, διαπιστώνοντας ότι ο μαθητής του Θεόδωρος ήταν σε όλα συνετός, και ότι, μολονότι νέος, όχι μόνο δεν είχε την (ανώριμη) σκέψη των νέων, αλλά στήριζε στην άσκηση και άλλους, τους πιο αδύνατους.

Καθώς λοιπόν είχαν συνήθεια να συγκεντρώνονται όλοι (οι μοναχοί) κάθε βράδυ σ' ένα σημείο της μονής και ν' ακούνε τη διδαχή του μεγάλου (Παχωμίου), (κάποια φορά), όταν όλοι είχαν μαζευτεί γι αυτό, προστάζει εκείνος το Θεόδωρο – νέον, όπως είπαμε, όχι πάνω από είκοσι χρονών – να κηρύξει στους αδελφούς το λόγο του Θεού. Κι αυτός αμέσως, χωρίς καμιά αντιλογία ή παρακοή, άνοιξε το στόμα του και τους είπε πολλά ωφέλιμα.

Μερικοί όμως από τους γεροντότερους, βλέποντας αυτό το πράγμα, δεν θέλησαν να τον ακούσουν.

«Θα μας διδάξει αυτός ο αρχάριος;», είπαν μεταξύ τους.

«Δεν θα τον ακούσουμε!». Άφησαν λοιπόν τη σύναξη κι έφυγαν ο καθένας για το κελλί του.

Όταν τέλειωσε η διδασκαλία, ο μέγας (Παχώμιος) έστειλε και τους κάλεσε.

Και μόλις ήρθαν, τους ρώτησε:

- Για ποιο λόγο αφήσατε το κήρυγμα και φύγατε για τα κελλιά σας;
- Καλά, αποκρίθηκαν, έβαλες ένα παιδί να κάνει το δάσκαλο σε τόσους γέροντες, πού πέρασαν μια ζωή μέσα στο μοναστήρι;

Όταν τους άκουσε (ο όσιος), σκυθρώπιασε και αναστέναξε βαθιά.

- Ξέρετε, είπε, από πού άρχισαν να μπαίνουν τα κακά στον κόσμο;
- Από πού; ρώτησαν εκείνοι.

- Από την υπερηφάνεια! Εξαιτίας της «εξέπεσεν έκ του ουρανού ο εωσφόρος, ο πρωί ανατέλλων» και «συνετριβη είς την γήν» (Ησ. 14:12). Εξαιτίας της κατοίκησε μαζί με τα θηρία και ο βασιλιάς της Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσοο (Δαν. 4:25-30). Η μήπως δεν ακούσατε τι λέει η Γραφή, ότι «ακάθαρτος παρά Θεώ πάς υψηλοκάρδιος» (Παροιμ. 16:5), και ότι «πάς ό υψών εαυτόν ταπεινωθήσεται και ό ταπεινών εαυτόν υψωθήσεται» (Λουκ. 14:11); Επειδή λοιπόν δεν τα λογαριάσατε αυτά, νικηθήκατε από το διάβολο και χάσατε όλη σας την αρετή, γιατί η υπερηφάνεια είναι μητέρα και αρχή όλων των κακών. Φεύγοντας, δεν απομακρυνθήκατε από το Θεόδωρο, αλλά χωριστήκατε από το Άγιο Πνεύμα, καθώς στερηθήκατε το λόγο του Θεού. Είστε πραγματικά αξιολύπητοι. Πώς δεν καταλάβατε, ότι ο σατανάς ήταν πού σας παρακίνησε να φτάσετε σ' αυτό (το κατάντημα;) Ω, τι παράδοξο! Ο Θεός «εταπείνωσεν εαυτόν γενόμενος υπήκοος μέχρις θανάτου» (Φιλιπ. 2:8) για μας, κι εμείς, αν και από τη φύση μας ταπεινοί

έχουμε έπαρση! Ο από τη φύση Του υψηλός και άπειρος, πού με το βλέμμα Του και μόνο μπορεί να κατακάψει τα πάντα, έσωσε τον κόσμο με την ταπεινώση, κι εμείς, που είμαστε χώμα και στάχτη και ακόμα πιο τιποτένιοι από αυτά, φουσκώνουμε από υπερηφάνεια, αγνοώντας ότι καταποντιζόμαστε έτσι στα κατάβαθα της γης. Δεν είδατε εμένα, με πόση προσοχή παρακολουθούσα (την ομιλία του Θεόδωρου;) Σας βεβαιώνω, ότι εγώ πάρα πολύ ωφελήθηκα πού τον άκουσα. Γιατί δεν του επέτρεψα να σας κηρύξει για να σας δοκιμάσω, αλλά γιατί ήθελα κι εγώ ο ίδιος να ωφεληθώ. Πόσο περισσότερο λοιπόν εσείς έπρεπε να τον ακούσετε με πολλή ταπεινοφροσύνη; Αλήθεια σας λέω, ότι εγώ, ο εν Κυρίω πνευματικός πατέρας σας, ήμουν κρεμασμένος απ' το στόμα του, σαν να μη γνώριζα τη δεξιά και την αριστερή (στράτα). Σας λέω λοιπόν ενώπιον του Θεού, ότι, αν δεν δείξετε πολύ μεγάλη μετάνοια γι αυτό το σφάλμα σας, ώστε να σας συγχωρηθεί η πτώση, θα χάσετε την ψυχή σας, και τούτο γιατί, μετά από αυτή την τόσο κακή αρχή, δεν θα σταματήσετε, ώσπου να φτάσετε στην έσχατη απόφαση της καταδίκης σας.

Με αυτά τα λόγια τους νουθετούσε (ο όσιος) καυτηριάζοντας αρκετά το πάθος της υπερηφάνειας, κι έτσι γιάτρεψε αποτελεσματικά την (πνευματική) αρρώστια τους. Γιατί ήταν και σκληρός, όποτε χρειαζόταν, αλλά και ήπιος πάλι, όταν το καλούσε η περίσταση, άλλοτε ελέγχοντας και άλλοτε παρακινώντας προς το αγαθό εκείνους που αμάρταναν.

Από το βίο του αγίου Εφραίμ

Ο Μέγας Εφραίμ, πού ήταν πάντα αφοσιωμένος σε θεϊκές σκέψεις και σχεδόν ακατάπαυστα είχε νοερά μπροστά στα μάτια του την ημέρα της Κρίσεως και συνεχώς πενθούσε, «εμάκρυνε φυγαδεύων» κι αυτός, όπως ο ψαλμωδός, «και ηυλίσθη έν τη ερήμω» (Ψαλμ. 54:8), αποφεύγοντας κάθε θόρυβο και φασαρία και ζάλη της ζωής. Καθώς λοιπόν πήγαινε από τόπο σε τόπο, για να ωφελήσει και να οικοδομήσει ψυχές – γιατί σ' αυτό τον κινούσε το Άγιο Πνεύμα-, άφησε κάποτε την πατριδα του (Νίσιβη της Μεσοποταμίας) με εντολή του Θεού, όπως ο Αβραάμ (Γεν. 12:1), και ήρθε στην πόλη των Εδεσησών, τόσο για να προσκυνήσει τα τίμια λείψανα (του αποστόλου Θαδδαίου) και τους ιερούς τόπους, όσο και για να συναντήσει κάποιον λόγιο άνδρα, πού θα του έδινε καρπό γνώσεως.

Γι αυτό και παρακάλεσε το Θεό:

«Ιησού Χριστέ, Δέσποτα και Κύριε όλων, αξίωσε με, μόλις θα μπω στην πόλη Έδεσσα, να συναντήσω έναν τέτοιο άνδρα, πού θα είναι ικανός να μιλήσει μαζί μου για την ωφέλεια και την οικοδομή της ψυχής μου».

Μετά από αυτή την προσευχή, καθώς βρισκόταν ήδη στην είσοδο της πόλης και περνούσε την πύλη της, ήταν συλλογισμένος και προσεκτικός και όλος φροντίδα, ψάχνοντας, θαρρείς, για το πώς θ' αντάμωνε εκείνον τον άνθρωπο και τι θα τον ρωτούσε και ποια ωφέλεια θα κέρδιζε (από τη συνάντηση αυτή).

Έτσι λοιπόν βάδιζε στην άκρη της πόλης, όταν ξαφνικά τον συναντάει μια γυναίκα, που ήταν μάλιστα πόρνη. Αυτό πάντως ήταν από το Θεό, πού πολλές

φορές, μυστικά και ανεξερεύνητα, οικονομεί (τις περιστάσεις, για να πετύχει) από τα (φαινομενικά) αντίθετα πράγματα τα αντίθετά τους.

Ο ιερός Εφραΐμ λοιπόν, αφού έτσι ανέλπιστα συνάντησε την πόρνη, στάθηκε αντίκρου της και την κοίταζε κατάματα, όλος απορία, ενώ η ψυχή του ήταν γεμάτη ένταση και ταραχή, επειδή όχι μόνο δεν είχε πραγματοποιηθεί ό,τι είχε ζητήσει από το Θεό, αλλά το εντελώς αντίθετο. Η γυναίκα πάλι, βλέποντάς τον να την παρατηρεί τόσο επίμονα, ρίχνει κι αυτή επίμονη τη ματιά της επάνω του.

Αρκετή ώρα κοιτάζονταν έτσι μεταξύ τους. Έπειτα ο μεγάλος (Εφραΐμ) θέλησε να την κάνει να ντραπεί και ν' αποκτήσει τη σεμνότητα πού αρμόζει στις γυναίκες. Και της λέει:

- Τι λοιπόν, κυρά μου; Δεν κοκκινίζεις, έχοντας έτσι καρφωμένα τα μάτια σου επάνω μου;

Μα εκείνη αποκρίθηκε:

- Σε μένα όμως ταιριάζει να σε βλέπω έτσι, γιατί έχω πλαστεί από σένα, από τη δική σου πλευρά. Εσύ, αντίθετα, δεν πρέπει να κοιτάζεις εμένα, αλλά τη γη, από την οποία πλάστηκες.

Όταν ο Εφραΐμ άκουσε αυτά τα εντελώς απροσδόκητα λόγια, και τη γυναίκα ευγνωμονούσε πολύ για την ωφέλεια (πού του χάρισε), αλλά και το Θεό ευχαριστούσε θερμά, πού πολλές φορές μπορεί να μας ωφελήσει πολύ περισσότερο με γεγονότα και πρόσωπα πού δεν περιμένουμε, παρά με άλλα που περιμένουμε.

Να μην αντιλέγουμε εριστικά.

Να μην αντιλέγουμε εριστικά ούτε και όταν πιστεύουμε πώς έχουμε δίκιο, αλλά, για χάρη του Θεού, σε όλα να υποχωρούμε απέναντι στον πλησίον.

Του αββά Μάρκου

Μην προσπαθείς να λύσεις κάποιο δύσκολο πρόβλημα ή (να ξεδιαλύνεις) ένα ζήτημα της Γραφής με φιλονικία, αλλά με τα μέσα που επιβάλλει ο πνευματικός νόμος, δηλαδή με την υπομονή, την προσευχή και την αταλάντευτη προς το Θεό ελπίδα.

Του αββά Ησαΐα

Αν κατοικείς μαζί με άλλον αδελφό και θέλεις να γίνει κάτι, ο αδελφός όμως αυτός δεν θέλει, τότε, για να μη μαλώσετε και τον λυπήσεις, να υποτάξεις σ' εκείνον το θέλημά σου. Να είσαι απέναντι στον αδελφό σου σαν φιλοξενούμενός του.

Να μην τον προστάξεις για κανένα πράγμα και να μη θελήσεις να τον εξουσιάζεις.

Αν σου επιβάλλει κάτι πού δεν θέλεις, πολέμησε το θέλημά σου ώσπου να εκτελέσεις την προσταγή, για να μην τον στενοχωρήσεις, να μη χάσεις τη συστολή σου απέναντί του και να μη διαταράξεις την ειρηνική σας συμβίωση.

Αν, λ.χ., σου πει, «Ψήσε μου τίποτα», εσύ πες του: «Τι θέλεις να σου κάνω;»

Και αν σ' αφήσει στη διάθεσή σου, λέγοντας «(Κάνε) ό,τι θέλεις», τότε ετοιμάσε του ό,τι σας βρίσκειται με φόβο Θεού.

Αν θελήσετε να πάτε σε καμιά μικρή εργασία, να μην περιφρονήσει ο ένας τον άλλο και βγει μόνος, αφήνοντας στο κελλί τον αδελφό του να ελέγχεται από τη συνείδησή του, αλλά ας του πει με αγάπη: «Θέλεις να πάμε (μαζί);»

Και αν δει ότι ο αδελφός του δεν έχει διάθεση την ώρα εκείνη ή είναι σωματικά άρρωστος, ας μη λογομαχήσει, (λέγοντας λ.χ.) ότι

«Τώρα πρέπει να φύγουμε», αλλά ας αναβάλει (την εργασία) για λίγο και ας γυρίσει στο κελλί του με φιλευσπλαχνία.

Πρόσεχε, να μην έρθεις σε αντίθεση με τον αδελφό για οτιδήποτε, για να μην τον λυπήσεις.

Αν μένεις (μόνιμα) με κάποιον ή φιλοξενείσαι (κοντά του) και πάρεις από αυτόν μια εντολή, πρόσεξε, για το Θεό, να μην την καταφρονήσεις και την αθετήσεις, είτε κρυφά είτε φανερά.

Όπως υποτάσσεται το ζώο στον άνθρωπο, έτσι πρέπει και κάθε άνθρωπος να υποτάσσεται στον πλησίον του για χάρη του Θεού.

Και όπως το ζώο δεν έχει δικό του θέλημα ούτε γνώση, έτσι πρέπει να κάνω κι εγώ όχι μόνο μ' εκείνον που συμφωνεί αλλά και μ' εκείνον που διαφωνεί μαζί

μου, και να υποτάξω τη γνώση μου στον ανίδεο και το θέλημά μου στον ασύνετο.

Και τότε είναι πού θα γνωρίσω πραγματικά τον εαυτό μου και θα καταλάβω τι με βλάπτει.

Γιατί εκείνος που έχει πεποίθηση στην αρετή του και επιμένει στο θέλημά του, δε μπορεί ν' αποφύγει την έχθρα ούτε ν' αναπαυθεί (ψυχικά) ούτε να δει σε ποια σημεία υστερεί. Και όταν (η ψυχή του) βγει από το σώμα, είναι δύσκολο να βρει έλεος (από το Θεό).

Ο Θεός, περισσότερο απ' όλες τις άλλες αρετές, ζητάει από τον άνθρωπο τούτο:

Να ταπεινώνεται και να υποτάσσεται στον πλησίον σε όλα.

Εκείνα πάλι που γεννούν τη φιλονικία είναι τα εξής: η πολυλογία, η μεταφορά στον καθένα λόγων πού του αρέσουν, η παρηρησία, η δολιότητα και το να θέλει κανείς να επικρατεί ο λόγος του. Αυτά (κυρίως) είναι που οδηγούν στη φιλονικία, και η ψυχή εκείνου που τα έχει είναι κατοικητήριο όλων των παθών.

Αντιόχου του Πανδέκτη

Ο εριστικός άνθρωπος όχι μόνο με τους συγγενείς του δεν ειρηνεύει ποτέ, μά ούτε και με τους ξένους.

Γιατί, θέλοντας να ικανοποιήσει τον εριστικό του λογισμό, πάντα καταφεύγει σε ραδιουργίες και συνεχώς οργίζεται, αλλά και τους άλλους ταράζει, και φτάνει έτσι να γίνεται αντιπαθητικός σε όλους.

Είναι γραμμένο σχετικά στη Γένεση, ότι ο Ησαύ πήρε γυναίκες αλλόφυλες, πού μάλωναν με τον Ισαάκ και τη Ρεβέκκα (26:35).

Γι αυτό είπε η Ρεββέκα στον Ισαάκ: «Προσώχθικα τη ζωή μου διά τās θυγατέρας των υιών Χέτ» (27:46).

Αυτό το χωρίο φανερώνει, ότι τα μαλώματα ταιριάζουν στους άθεους και όχι στους πιστούς και ευσεβείς.

Γιατί οι αληθινοί χριστιανοί και μαθητές του Χριστού μιμούνται τον Κύριο και Διδάσκαλό τους, για τον οποίο ήταν γραμμένο, ότι δεν θα φιλονικήσει ούτε θα φωνάξει ούτε θ' ακούσει κανείς τη φωνή του στις πλατείες (Ματθ. 12:19. Πρβλ. Ησ. 42:2).

Και αυτοί δεν προσπαθούν να λύσουν οποιοδήποτε ζήτημα με μαλώματα και λογομαχίες, αλλά με την υπομονή και την προσευχή και την υπακοή και τη μονολόγιστη ελπίδα (δηλαδή αυτή πού αποβλέπει μόνο στον Κύριο, χωρίς να ταλαντεύεται).

Δεν θέλουν ποτέ να επιβάλλουν το λόγο τους ούτε να ικανοποιήσουν το θέλημά τους, όπως άλλωστε είπε και ο Κύριος:

«Ἦλθον οὐχ ἵνα ποιῶ το θέλημα το εμόν, αλλά το θέλημα του πέμψαντός με Πατρός» (πρβλ. Ιω. 6:38-39).

Του αγίου Εφραίμ

Αν κατοικείς μαζί με (άλλους) αδελφούς, μη θέλεις να τους διατάξεις, αλλά μάλλον να είσαι παράδειγμα γι αυτούς στα καλά έργα (πρβλ. Τίτ. 2:7),

κάνοντάς τους υπακοή σ' αυτά πού σου λένε. Αν όμως παρουσιαστεί ανάγκη να μιλήσεις, πες (την άποψή σου) σαν να δίνεις μια ταπεινή συμβουλή. Αν πάλι ένας άλλος αδελφός φέρει αντίρρηση σ' αυτά που εσύ λες, να μην ταραχθείς, αλλά να εγκαταλείψεις το θέλημά σου για χάρη της αγάπης και της ειρήνης και ν' απαντήσεις με πραότητα σ' εκείνον που σου έφερε αντίρρηση:

«Εγώ, ευλογημένη, μίλησα σαν απλοϊκός άνθρωπος, επειδή έτσι σκέφτηκα, και συγχώρεσέ με, γιατί μίλησα ενώ είχα άγνοια (του ζητήματος), γι αυτό ας γίνει όπως είπες εσύ».

Και μ' αυτόν τον τρόπο θα φύγει άπρακτος και ντροπιασμένος ο διάβολος, πού υποκινεί τις ταραχές. Γιατί το να φιλονικεί κανείς και να υποστηρίζει το δικό του θέλημα ξεσηκώνει ταραχές και θυμό δυσκολογιάτρευτο. Και ο θυμός, λέει (η Γραφή), «έν κόλπω αφρόνων αναπαύσεται» (Έκκλ. 7:9). Και (αλλού) πάλι: «Η ροπή του θυμού αυτού πτώσις αυτώ» (Σοφ. Σειφ. 1:22).

Γι αυτό και ο απόστολος παραγγέλλει: «Δούλον Κυρίου ού δει μάχεσθαι» (Β' Τιμ. 2:24).

Από το Γεροντικό

Ο αββάς Ποιμήν είπε, ότι το θέλημα του ανθρώπου είναι τείχος χάλκινο ανάμεσα σ' αυτόν και το Θεό, και πέτρα πού (γυρίζει) και χτυπάει τον ίδιο (τον άνθρωπο). Αν λοιπόν το εγκαταλείψει, θα λείει κι αυτός (όπως ο προφήτης Δαβίδ):

«Έν τω Θεώ μου υπερβήσομαι τείχος» (Ψαλμ. 17:30).

Αν πάλι το δικαίωμα συνεργαστεί με το θέλημα, τότε ο άνθρωπος νικιέται.

Ένας γέροντας είπε:

- Η φιλονικία παραδίνει τον άνθρωπο στην οργή, η οργή τον παραδίνει στην τύφλωση, και η τύφλωση τον οδηγεί στη διάπραξη κάθε κακού.

Ο αββάς Αμμωνάς ρωτήθηκε, ποια είναι η «στενή και τεθλιμμένη» οδός (Ματθ. 7:14).

Και αποκρίθηκε:

- Η «στενή και τεθλιμμένη» οδός είναι το να υποτάσσει κανείς τους λογισμούς του και να κόβει, για χάρη του Θεού, τα θελήματά του. Αυτό σημαίνει άλλωστε, και το «ιδού ημείς αφήκαμεν πάντα και ηκολουθήσαμεν σοι» (Ματθ. 19:27).

Ο αββάς Αλώνιος είπε:

- Αν δεν γκρέμιζα συθέμελα ολόκληρο (το οικοδόμημα του θελήματός μου), δεν θα μπορούσα να οικοδομήσω (πνευματικά) τον εαυτό μου. Αν δηλαδή δεν εγκατέλειπα κάθε τι, πού, από το δικό μου θέλημα, μου φαινόταν καλό, δεν θα μπορούσα ν' αποκτήσω τις αρετές.

Ένας αδελφός ρώτησε τον αββά Ποιμένα:

- Πώς πρέπει να είμαι στον τόπο που κατοικώ;

- Όπου κι αν βρίσκεσαι, αποκρίθηκε, να έχει τη συναίσθηση πώς είσαι πάροικος (δηλαδή ξένος, χωρίς δικαιώματα).

Έτσι δεν θα ζητήσεις (ποτέ) να είναι πρώτος ο λόγος σου, και θα είσαι αναπαυμένος (ψυχικά).

Είπε πάλι (ο αββάς Ποιμήν):

- Να μην ικανοποιήσεις (ποτέ) το θέλημά σου.

Απεναντίας, αυτό που χρειάζεται είναι να ταπεινώνεσαι μπροστά στον αδελφό σου.

Ένας από τους πατέρες είπε την εξής παραβολή για την ταπεινοφροσύνη:

- Είπαν (κάποτε) οι κέδροι στα καλάμια: «Πώς εσείς, μολονότι είστε ασθενικά και αδύνατα, δεν σπάτε το χειμώνα, ενώ εμείς, αν και είμαστε τόσο μεγάλοι, συντριβόμαστε ή και ξεριζωνόμαστε καμιά φορά;» Και τα καλάμια αποκρίθηκαν: «Εμείς, όταν έρθει ο χειμώνας και φυσήξουν οι άνεμοι, γέρνουμε με τους ανέμους πότε από δώ και πότε από κει, γι' αυτό και δεν σπάμε. Εσείς όμως κινδυνεύετε, επειδή αντιστέκεστε στους ανέμους».

Και (μετά απ' αυτή την παραβολή) είπε (συμπερασματικά) ο γέροντας:

- Πρέπει (λοιπόν) να υποχωρούμε όταν μας προσβάλλουν και να δίνουμε «τόπον τη οργή» (Ρωμ. 12:19).

Να μην ερχόμαστε σε σύγκρουση ούτε να πέφτουμε σε κακούς λογισμούς ούτε να λογομαχούμε και να δημιουργούμε ζητήματα.

Δυο γέροντες ζούσαν μαζί πολλά χρόνια, και ποτέ δεν μάλωσαν.

Είπε λοιπόν (κάποτε) ο ένας στον άλλον:

- Ας μαλώσουμε κι εμείς μια φορά, όπως οι άνθρωποι.

- Μά δεν ξέρω πώς γίνεται το μάλωμα, απάντησε ο άλλος.

- Να, είπε ο πρώτος, θα βάλω μια μικρή πλίθα στη μέση, και θα λέω πώς είναι δική μου.

Εσύ πάλι θα λές ότι δεν είναι δική μου, αλλά δική σου. Και έτσι θα γίνει η αρχή.

Έβαλε λοιπόν στη μέση την πλίθα και είπε στον άλλον:

- Αυτή είναι δική μου.

- Όχι, είπε αυτός, δική μου (είναι).

- Έ, αν είναι δική σου, πάρε την και πήγαινε, αποκρίθηκε ο πρώτος.

Και έφυγαν, χωρίς να μπορέσουν να μαλώσουν.

Από το βίο του οσίου Συμεών του έν τη μάνδρα

Όταν ο (όσιος) Συμεών σοφίστηκε τον πρωτόγνωρο (για την εποχή του) τρόπο ασκήσεως πάνω στο στύλο και διαδόθηκε έντονα η φήμη του παντού, οι ερημίτες πατέρες ξαφνιάστηκαν από το ασυνήθιστο και παράδοξο αυτό εγχείρημα. Του στέλνουν λοιπόν κάποιους με την εντολή να τον

επιπλήξουν για την περίεργη επινόσή του και να του συστήσουν ν' ακολουθήσει χωρίς περιφρόνηση τον συνηθισμένο και δοκιμασμένο από τους αγίους δρόμο, όπου βαδίζοντας τόσα πλήθη μακαρίων (ανδρών), ανέβηκαν ως τα επουράνια και κατοίκησαν σ' εκείνα τα αιώνια σκηνώματα. Έπειτα όμως, από φόβο μήπως η σκέψη (του οσίου) ήταν θεάρεστη και εκείνοι αντιμετώπιζαν την υπόθεση ανθρώπινα, έδωσαν στους απεσταλμένους κι αυτή την παραγγελία: Αν μεν δουν τον άνδρα ν' αρνείται το θέλημά του και να κατεβαίνει από κει (που είχε ανέβει, υπακούοντας σ' αυτούς), να τον συγκρατήσουν αμέσως και να τον προτρέψουν να μείνει σταθερός στην απόφασή του, γιατί έτσι θα θεωρούσαν ότι πρόκειται για θεία οικονομία, και δεν θα είχαν πια για το μέλλον το φόβο, ότι μια τέτοια αρχή δεν θα καταλήξει και σε καλό τέλος. Αν πάλι (ο όσιος) δυσφορούσε και δεν ανεχόταν ούτε λίγες συμβουλές (ν' ακούσει), αλλά πεισματικά και ασυλλόγιστα ακολουθούσε το δικό του θέλημα, τότε θα γινόταν οπωσδήποτε φανερό, έλεγαν, ότι βρίσκεται μακριά από την ταπεινοφροσύνη – οπότε ποιος δεν θα έλεγε ότι ο πονηρός του είχε βάλει αυτούς τους λογισμούς; Σ' αυτή την περίπτωση πρόσταζαν (οι πατέρες τους απεσταλμένους τους) να τον τραβήξουν κάτω και να τον κατεβάσουν από το στύλο ακόμα και με τη βία.

Φτάνοντας λοιπόν οι απεσταλμένοι με τέτοια εντολή στον πατέρα της ταπεινοφροσύνης και της υπακοής Συμεών, κυριεύθηκαν από σεβασμό απέναντί του μόλις κιάλας τον είδαν και τον χαιρέτισαν. Δεν μπορούσαν ούτε να τον κοιτάξουν στο πρόσωπο. Όμως, για την εντολή των πατέρων πού τους έστειλαν και γι αυτό καθεαυτό το καλό της εκπληρώσεώς της, του λένε χωρίς περιστροφές όλα όσα τους είχαν πει εκείνοι. Κι ο αληθινά πράος και ταπεινός στην καρδιά (Συμεών), δέχθηκε με πραότητα την επιτίμησή τους. Δεν αντιμίλησε, δεν αγανάκτησε, δεν τη συζήτησε, δεν είπε τίποτα, ούτε πολλά ούτε λίγα. Απεναντίας μάλιστα, αφού δέχθηκε την επιτίμηση με ιλαρό βλέμμα και χαμηλωμένα μάτια, έκανε να κατεβεί από το στύλο, ευχαριστώντας το Θεό και ευγνωμονώντας τους πατέρες για την φροντίδα τους. Αμέσως τότε οι απεσταλμένοι τον σταματούν και του φανερώνουν την κρίση των πατέρων. Ύστερα, αφού ευχήθηκαν στο Συμεών να μείνει μόνιμα και σταθερά πάνω στο στύλο, να έχει καλό τέλος και (ν' αξιωθεί) με ασφάλεια την ανάπαυση από τους συνεχείς κόπους του, αναχώρησαν.

Όλα προέρχονται από τη δικαιοσύνη.

Όλα προέρχονται από τη δικαιοσύνη και την πρόνοια του Θεού, γι αυτό ο πιστός να μην επιδιώκει την εκπλήρωση του δικού του, αλλά του θείου θελήματος.

Του αγίου Διαδόχου

Όλοι οι άνθρωποι είμαστε πλασμένοι «κατ' εικόνα» του Θεού. Το «καθ' ομοίωσιν» (Γεν. 1:26-27) όμως το έχουν μόνο εκείνοι, πού με πολλή αγάπη υποδούλωσαν την ελευθερία τους στο Θεό, γιατί όταν δεν ανήκουμε στους εαυτούς μας, τότε είμαστε όμοιοι μ' Εκείνον, πού μας συμφιλίωσε με τον εαυτό Του μέσω της αγάπης.

Του Αββά Μάρκου

Μερικοί ονομάζουν συνετούς εκείνους πού μπορούν να διακρίνουν (και να αναλύσουν) τα αισθητά πράγματα. Συνετοί όμως είναι εκείνοι, πού εξουσιάζουν τα θελήματά τους.

Εκείνος πού δεν εγκαταλείπει το θέλημά του για χάρη του θελήματος του Θεού, πεδικλώνεται στα δικά του έργα και γίνεται υποχείριος των εχθρών (δαιμόνων).

Όταν θέλεις να βρεις λύση σε πρόβλημα περίπλοκο, ψάξε γι αυτό, τι αρέσει στο Θεό, και θα βρεις τη λύση του την ωφέλιμη.

Σ' εκείνα τα πράγματα που ευαρεστείται ο Θεός, σ' αυτά και όλη η κτίση υπηρετεί. Σ' εκείνα που ο Θεός αποστρέφεται, και η κτίση αντιστέκεται.

Εκείνος που αντιστέκεται στα λυπηρά συμβάντα, πολεμάει, χωρίς να το γνωρίζει, την προσταγή του Θεού. Απεναντίας, εκείνος πού τα δέχεται με ξεκάθαρη γνώση (της αιτίας και της προελευσεώς τους), αυτός, κατά τη Γραφή, υπομένει τον Κύριο (Ψαλμ. 26:14).

Όταν σου έρθει πειρασμός, μη ζητάς (να μάθεις) γιατί ή από ποιόν έχει έρθει, αλλά (ζήτησε) να τον υπομείνεις με ευχαρίστηση και χωρίς μνησικακία.

Του αββά Ησαΐα

Αδελφέ, αν συναντήσεις κάποια δυσκολία είτε στα έργα σου είτε στα λόγια σου είτε (ακόμα και) στις σκέψεις σου, να μη ζητάς καθόλου το θέλημά σου ούτε την ευκολία σου, αλλά φρόντιζε ν' ανακαλύπτεις (ποιο είναι) ακριβώς το θέλημα του Θεού, και αυτό να κάνεις στην εντέλεια, έστω κι αν φαίνεται πώς θέλει κόπο, πιστεύοντας με όλη σου την καρδιά, ότι αυτό σε συμφέρει περισσότερο από κάθε ανθρώπινη σύνεση. Γιατί η (κάθε) εντολή του Θεού είναι (δοσμένη για να μας εξασφαλίσει την) αιώνια ζωή, και όσοι την επιζητούν δεν θα στερηθούν κανένα αγαθό.

Από το Γεροντικό

Ένας γέροντας είπε:

- Αν αρρωστήσεις και ζητήσεις από κάποιον να σου δώσει ένα πράγμα που χρειάζεσαι, και δεν σου το δώσει, μη γογγύσεις εναντίον του, αλλά πές:

«Αν ήμουν άξιος να το πάρω, θα πληροφορούσε ο Θεός τον αδελφό να μου το προσφέρει σαν ελεημοσύνη».

Είπε πάλι (ο ίδιος):

- Αν σε κρατήσουν (κάπου) για τραπέζι και σε βάλουν στην πιο ασήμαντη θέση, να μη γογγύσει ο λογισμός σου (εναντίον εκείνων που σε φιλοξενούν), αλλά να λες: «Ούτε κι εδώ ήμουν άξιος (να καθήσω)». Γιατί πρέπει να ξέρεις, ότι καμιά θλίψη δεν έρχεται στον άνθρωπο, παρά μόνο «άνωθεν», από το Θεό, είτε για να δοκιμαστεί είτε εξαιτίας των αμαρτιών του. Και όποιος δεν έχει αυτή την πεποίθηση, δεν πιστεύει ότι ο Θεός είναι δίκαιος κριτής.

Ο αββάς Ισίδωρος είπε:

- Η σύνεση των αγίων είναι τούτη, το ότι απέκτησαν επίγνωση του θελήματος του Θεού. Γιατί όλα τα νικάει ο άνθρωπος με την υπακοή στην αλήθεια, αφού είναι εικόνα και ομοίωμα του Θεού. Απ'όλα τα πάθη, πάλι, το φοβερότερο είναι να ακολουθεί κανείς την καρδιά του, να υπακούει δηλαδή στο θέλημά του και όχι στο νόμο του Θεού. Αυτό (το πάθος) στην αρχή μέν δείχνει ότι αναπαύει κάπως (ψυχικά) τον άνθρωπο, ύστερα όμως τον οδηγεί στην κατάθλιψη, επειδή αγνόησε το μυστήριο της θείας οικονομίας και δεν βρήκε το δρόμο του Θεού, για να τον ακολουθήσει.

Η ταπεινοφροσύνη είναι εντελώς ακατανίκητη.

Η ταπεινοφροσύνη είναι εντελώς ακατανίκητη από τους δαίμονες. Πώς γεννιέται και ποια είναι η δύναμή της.

Από το Γεροντικό

Ρρώτησαν τον Αββά Λογγίνο:

- Ποια αρετή είναι η μεγαλύτερη απ' όλες;

Και απάντησε:

- Σκέφτομαι, ότι, όπως η υπερηφάνεια είναι το μεγαλύτερο απ' όλα τα πάθη, αφού και από τον ουρανό μπόρεσε να ρίξει κάποιους (δηλαδή τον Εωσφόρο και το τάγμα του), έτσι και η ταπεινοφροσύνη είναι η μεγαλύτερη απ' όλες τις αρετές, γιατί κι απ' αυτά τα τάρταρα μπορεί ν' ανεβάσει ένα άνθρωπο, ακόμα κι αν είναι αμαρτωλός σαν δαίμονας.

Να γιατί ο Κύριος πριν απ' όλους μακαρίζει τους «πτωχούς τώ πνεύματι», (δηλαδή τους ταπεινούς) (Ματθ. 5:3).

Ένας γέροντας είπε:

- Προτιμώ ήττα πού θα συνοδεύεται από ταπεινοφροσύνη, παρά νίκη πού θα συνοδεύεται από υπερηφάνεια.

Ένας (άλλος) γέροντας είπε:

- Πολλές φορές η ταπείνωση έσωσε πολλούς, και μάλιστα άκοπα.

Κι αυτό το αποδεικνύουν ο τελώνης και ο άσωτος υιός, πού είπαν μόνο λίγα λόγια και σώθηκαν (βλ. Λουκ. 18:13 – 15:21).

Ο αββάς Ησαΐας είπε:

- Περισσότερο απ' όλα έχουμε ανάγκη από την ταπεινοφροσύνη.

Γι αυτό ας είμαστε πάντα έτοιμοι, σε κάθε λόγο πού ακούμε ή εργασία (πού κάνουμε), να λέμε (στον πλησίον):

«Συγχώρεσέ με».

Γιατί με την ταπεινοφροσύνη καταστρέφονται όλα τά (πονηρά έργα) του εχθρού.

Η αμμά Θεοδώρα έλεγε, πώς ούτε η άσκηση ούτε η κακουχία ούτε οι οποιοιδήποτε κόποι σώζουν (τον άνθρωπο), παρά μόνο η γνήσια ταπεινοφροσύνη. (Και για επιβεβαίωση διηγόταν το εξής:)

- Ήταν κάποιος αναχωρητής, πού έδιωχνε τους δαίμονες. Και τους εξέταζε, για να μάθει με ποιόν τρόπο βγαίνουν (από τον άνθρωπο). «Με τη νηστεία;» τους ρωτούσε. «Εμείς ούτε τρώμε ούτε πίνουμε», απαντούσαν εκείνοι.

«Με την αγρυπνία;». «Εμείς δεν κοιμόμαστε καθόλου», έλεγαν.

«Με την αναχώρηση (από τον κόσμο);». Εμείς ζούμε στις ερήμους», αποκρίνονταν.

Επειδή ο γέροντας επέμενε και έλεγε, «Με ποιόν λοιπόν τρόπο βγαίνεται;», εκείνοι ομολόγησαν:

«Τίποτα δεν μας νικάει, παρά μόνο η ταπεινοφροσύνη».

Ο αββάς Σισώης έλεγε, ότι ο δρόμος που οδηγεί στην ταπεινοφροσύνη είναι η εγκράτεια, η αδιάλειπτη προσευχή στο Θεό και ο αγώνας να βάζουμε τον εαυτό μας πιο κάτω από κάθε άνθρωπο.

Ένας αδελφός ρώτησε τον Αββά Κρόνιο:

- Με ποιόν τρόπο φτάνει ο άνθρωπος στην ταπεινοφροσύνη;
- Με το φόβο του Θεού, απάντησε ο γέροντας.
- Και με ποιόν τρόπο φτάνει στο φόβο του Θεού; Ξαναρώτησε ο αδελφός.
- Κατά τη γνώμη μου, είπε ο γέροντας, με το να περιμαζέψει τον εαυτό του από κάθε περισπασμό και με το να καταβάλλει σωματικούς κόπους και με το να θυμάται, όσο μπορεί, την έξοδο (της ψυχής του) από το σώμα και την κρίση του Θεού.

Ένας γέροντας είπε:

- Όποιος έχει ταπείνωση, ταπεινώνει τους δαίμονες, και όποιος δεν έχει ταπείνωση, χλευάζεται από τους δαίμονες.

Ρώτησαν ένα γέροντα:

- Γιατί χτυπιόμαστε τόσο πολύ από τους δαίμονες;
- Επειδή πετάμε τα όπλα μας, απάντησε εκείνος, εννοώ την ατιμία, την ταπείνωση, την ακτημοσύνη και την υπομονή.

Μια φορά ήρθαν κάποιοι στη Θηβαΐδα, σ' ένα γέροντα, και του έφεραν ένα δαιμονισμένο για να τον θεραπεύσει. Και ο γέροντας, (μολονότι αρχικά δεν δεχόταν, θεωρώντας τον εαυτό του ανάξιο, τελικά), επειδή πολύ τον παρακάλεσαν, λέει στο δαίμονα:

- Βγες από το πλάσμα του Θεού!
- Βγαίνω, αποκρίθηκε ο δαίμονας. Αλλά σε ρωτάω ένα πράγμα και απάντησέ μου: Ποιοι είναι τα «ερίφια» και ποιοι τα «πρόβατα» (Ματθ. 25:31-33);
- Τα «ερίφια» είμαι εγώ, απάντησε ο γέροντας. Όσο για τα «πρόβατα», ο Θεός τα γνωρίζει.

Μόλις άκουσε (αυτά τα λόγια) ο δαίμονας, κραύγασε:

- Να, για την ταπείνωσή σου βγαίνω!

Και βγήκε (από τον άνθρωπο) την ίδια ώρα.

Από το βίο της αγίας Συγκλητικής

Η μακαρία Συγκλητική έλεγε, ότι η ταπεινοφροσύνη είναι τόσο μεγάλη (αρετή), ώστε ο διάβολος, ενώ μπορεί όλες σχεδόν τις αρετές να τις μιμείται, αυτήν ούτε πού ξέρει καν τι είναι. Γι αυτό και ο απόστολος Πέτρος, γνωρίζοντας πόση ασφάλεια και σταθερότητα εξασφαλίζει αυτή (στην πνευματική ζωή), μας προτρέπει να δεθούμε μαζί της (βλ. Α'Πετρ. 5:5), έτσι πού να την έχουμε, θα λέγαμε, αναπόσπαστη (από τον εαυτό μας), και να δένουμε γερά μ' αυτή και να συγκρατούμε όλες τις άλλες αρετές. Γιατί όπως ακριβώς είναι αδύνατον να κατασκευαστεί πλοίο χωρίς καρφιά, έτσι είναι ακατόρθωτο να σωθεί κανείς χωρίς ταπεινοφροσύνη. Βλέπεις και τον ύμνο των Τριών Παίδων; Πώς δηλαδή, ενώ δεν αναφέρθηκαν και πολύ στις άλλες αρετές, ενώ δεν έκαναν λόγο για τους αγνούς ή τους ακτήμονες, απαρίθμησαν όμως ανάμεσα στους υμνητές (του Κυρίου) τους ταπεινούς (Δαν., Ύμνος Τριών Παίδων: 64); Αλλά και ο Κύριος, εκπληρώνοντας το προαιώνιο σχέδιό Του για μας, αυτήν (την ταπεινοφροσύνη) ενδύθηκε: «Μάθετε», λέει, «ἀπ' εμού, ὅτι πρᾶος εἰμί και ταπεινός τη καρδία, και ευρήσετε ἀνάπαυσιν ταίς ψυχαίς υμῶν» (Ματθ. 11:29). Αρχή και τέλος λοιπόν (όλων) των αγαθών ἄς είναι για σένα η ταπεινοφροσύνη.